

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 15 (6972-6973)
1999 йил 13 апрель, сешанбаСотувда эркин
нархда

ҲАР КУНИ БАЙРАМ БЎЛСИН!

Мақтабимизда Наврўзи оламга бағишланган байрам бўлди. Мақтабимизнинг директори Хуснобод опа Рустамова Наврўзи оламнинг латофати, юракларга кенгликлар нафасини солувчи хаяжонли лаҳзаларини мадҳ эта туриб, «дастурхони тўкин, кўнгли хотиржам одамлар яшайдиган юртда ҳар куни байрам, ҳар куни тантана бўлади» — дедилар.

Шу куни мен, Нағима опам ва укам Пўлатжон мактабдан қайтар

эканмиз, одамларнинг юзидаги севинчини, бахтиёрликни кўриб, Хуснобод опамнинг гаплари қанчалик ҳақиқат эканлигига қатъий ишонч ҳосил қилдик. Ўша куни қишлоғимиз адирларида дадам ясаб берган варракни мен, Пўлат, Ҳамид тоғам уччаламиз узоқ-узоқларга учирдик. Зулфия келинойим: «Наврўз куни яхши ниятлар қилинса, у албатта бир йилга қолмай амалга ошади. Агар шу яхши ниятни болалар қилсандан ҳам яхши. Чунки бола-

кайларнинг кўнгли беғубор ва мусаффо бўлади», — дедилар. Шунинг учун ҳам, биз уччаламиз варракларни учираётиб «Юртимизда ҳар куни байрам бўлсин, ойижоним, дадажоним, бувижоним ҳамиша соғ-саломат бўлиб, бизларни эркалатиб юрсин», деб ният қилдик. Кўшиқлар айтдик, кураш тушдик, катта-катта полвон акаларимиздан қандай қилиб қарши томон, яъни рақибнинг курагини ерга теккизиш усулларини ўргандик.

Менинг азиз тенгдошларим, сиз ҳам ҳар куни уйкудан уйғонишингиз билан фақат яхши ниятлар қилинг. Ҳамиша кўнглингизда Ватан меҳри билан яшанг. Шунда устозимиз Хуснобод опам айтганларидек дастурхонларимиз тўкин бўлиб, юртимизда ҳар куни байрам бўлаверади.

Бахитжон ЧИМИРБОЕВ,
Тошкент вилояти, Қибрай туманидаги 8-таянч мактаб ўқувчиси

ОНА, НЕГА БУНЧА КЕЧИРИЛИСАН?...

Нима учундир мен бугун жуда қувноқ, ҳаддан зиёд хурсандман. Гўё жамики орзуларим ушалгандек! Бундай севинчга тўлиб тошишнинг албатта сабаби бор. Чунки мен бугун яна бувижонимни кўраман.

— Бувижоним!

Мана, йўлга ҳам тушдим. Кўчада кетяпману, хаёлим ҳамон бувижонимда. Оппоқ сочларини силаб, қайноқ меҳрларига исиниб эркаланиб ўтиришда...

— Наҳотки, аёл меҳри шунчалар ҳароратли бўлса, ҳатто у олис масофадан ҳам киши қалбини илитса-я!

Аёл! Шунчалик меҳрни кимдан олгансан? Момо Ҳаводанми? Сендаги тенгсиз куч-қудрат кимдан мерос экан.

— Тўмарисданми?

Она, нега бунча кечиримлисан, раҳм-шафқатлисан?

Бизнинг гуноҳимиздан ўтасан-у, қалбингни турли ўй-хаёлларга ботирасан.

Бутун борлиққа сиғмаган барча ғам-қайғу қандай қилиб сенинг шу кичкинагина жуссангдан жой олди экан?

Ичингни ғам тирнайдию, бироқ чехранг доимо ёруғ, гўзал...

Шунинг учун ҳам сен меҳрибон онасан, мунис ва мўтабар зотсан, санамлар сарварисан!

Ширин хаёлларга берилиб, манзилга етиб келганимни ҳам билмай қолибман. Сочлари қордек оппоқ, ажинли юзлари узоқларга тикилганча деразадан боқиб турган бувижоним мени кўрдилару, чехралари ёришди. Мен югурганча бувижонимнинг бағриларига ўзимни олдим.

— Бувижоним!

Бувим эркалаб бошимни силадилар. Мен у кишига ҳар хил янгиликлар

сўйладим. Шунда бувижоним: «Шундай йўлбошчи берган Оллоҳимга шукр», — дедилару, чуқур хаёлга ботдилар.

Мен бу ҳолатга тушунолмай ўз-ўзимча таҳлил қила бошлайман:

— Балки бувижоним хур йўлдан қадам ташлаётган Ўзбекистон ҳақида ўйлаётгандирлар? Эҳтимол, у паранжи остидаги ҳаётни, эрксиз бўлиб қолган йилларни эслаётгандир? Балки, ўшандай разил жаҳолат ботқоғидан қутулганига ишонмай, ҳадиксираганча олисларга тикилаётгандир?... Ҳа, бувижон, унутинг, бундай хаёлларни. Сиз бахтли аёл, меҳрибон она ҳамда сеvimли бувижонсиз. Сизнинг бир оғизгина «Шундай йўлбошчи берган Оллоҳимга шукр» — деган гапингизда бутун инсоният орзуси, авлодлар армони муҷассам. Бувижон, сиз мустақил юртда аёллар улуғланган йилда яшаяпсиз. Толеингиз қулиб, ҳали узоқ умр кўрасиз. Эзгулик абадий бўлганидек, мустақиллигимиз ҳам тоабаддир. Оллоҳимиз ато этган оқил юртбошимизнинг хайрли ишларидан ҳали кўпни кўрасиз, менинг бувижоним!

Сизни, сиз орқали бешигда юртимиз келажагини тебратаетган онажонларимизни, момоларимиз дуосини олаётган сулув келинчаларни опа-сингилларимизу, тенгдош дугоналаримизни сочлари оқарган барча бувижонларни аёллар йили билан табриклайман. Ҳеч қачон сизни оналик шарафи тарк этмасин!

Дилафрўз АҲМЕДОВА,
Бухоро вилояти,
Шофиркон туманидаги
1-сон гимназия
мактабининг 10-синф
ўқувчиси.

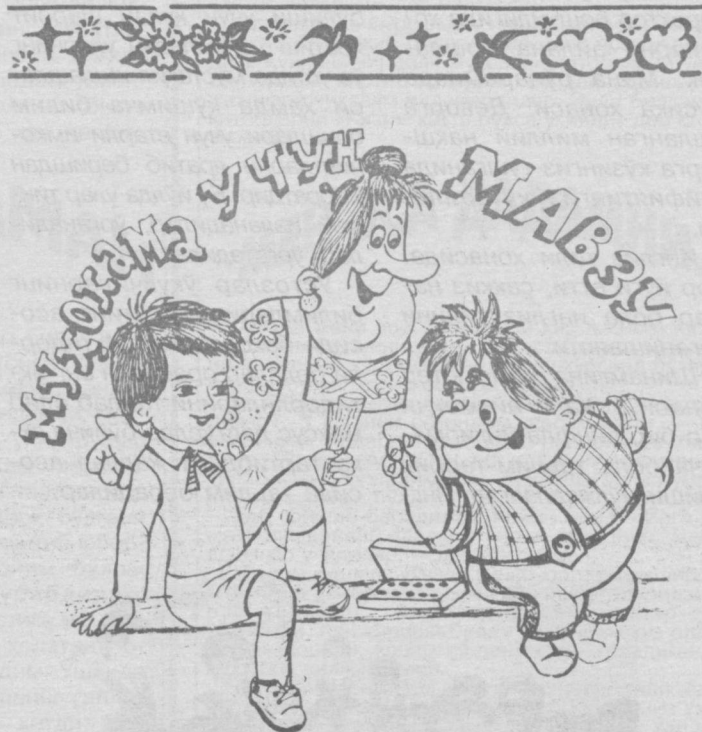
БИЗ КИТОБХОН ХАЛҚ ФАРЗАНДАРИМИЗ

Халқимиз китобни қадрлашни билади. Лекин гуруч курмаксиз бўлмаганидек китобнинг қадрига етмайдиганлар ҳам орамизда учраб турар экан. Автобусда кетаётсам бекатдан бир тўда талабалар чиқишди. Кўлларида Абдулла Ориповнинг «Дунё», Эркин Воҳидовнинг «Ҳозирги ёшлар» шеърӣ тўпламлари...

Мен уларга ҳавас билан қарадим. Лекин... Буни қарангки, китоб талашибми, ё бошқа сабабми, талабалар уришиб кетса бўладими? Ҳатто бир неча йўловчилардан дакки ҳам эшитишди. Ё тавба! Ўтирган жойимда қотиб қолдим. Ахир улар уришса китобда нима айб?!

Умуман олганда ҳозирда кўпчилик ёшлар кўча-куйда ўзларини тутта олмайдилар. Лекин уларга менинг ҳеч қандай маслаҳатим йўқ. Гапирсам ҳам қиз бола, деб сўзимни эшитишмайди. Аммо мен билганим: китоб азизлигича қолади. Орамиздаги «курмаклар» вақти келиб бунини тушунишади, — деган умиддаман.

Севара ИСОҚЖОНОВА,
Тошкент шаҳар,
Юнусобод туманидаги
274-мактабининг 9-синф
ўқувчиси.

1999 — Аёллар йили

ҚАРЗДОРЛИК ҲИССИ

Навоий юрагига жон бахш этган, Ибн Синодек донишмандни яратган, Улуғбекни сайёраларга ошиқ қилган, Машрабни вояга етказган, Нодирани камол топтирган мард она, вафодору жафокаш, меҳрибону бардошли — она! Фарзанднинг туғилган кунидан бошлаб унинг ҳаётда босиб ўтган йўли она қалбига жонли суратлар тасмасидек ўрнашиб қолади. Агарда бола бола бўлиб обрў келтирса юзи ёруғ унинг. Шунинг учун ҳам кексалар бола тарбияли бўлса бола, тарбия топмаса бошга битган бало деб, бежиз айтишмаган. Оналар борлигимиз,

ҳаётимиз эканлигини, уларни йўқотгач англамайлик. Улар олдида ҳамиша қарздорлигимизни ҳис қилайлик. Ана шу ҳис қилмоқ ҳаққи — азиз тенгдошлар, биз онамиз ўйлагандек боламизми, ёки... Ўзимизга бир баҳо бериб кўрайлик.

Мен сизларни ўз онамиз олдидаги қарзларимизни қандай уддалаетганимиз ҳақида мақолалар ёзишга чақираман. «Тонг юлдузи»да учрашгунча омон бўлинг, азиз тенгдошлар!

Фарида ҚУРБОНҚУЛОВА,
Сурхондарё вилояти,
Денов туманидаги
42-мактабининг 9-«Б» синф
ўқувчиси.

«Сирғалида мактаб — боғча гимназияси бор»... Бу гапни эшитиб, қизиқиб қолдим. Вақт топиб ўша манзил томон йўл олдим.

Гимназияга киришим билан ҳовлининг озодлиги, гул кўчатларининг дид билан ўтказилганлиги диққатимни тортди. Тепага кўтарилиб, 1-«А» синф деб ёзиб қўйилган хонага кирдим. Ўқувчилар кунт билан устозининг сўзларига қулоқ солишар, орқа ўриндикда эса икки, учта оналар ўтиришарди. Билишимча улар дарсни кузатишар, баҳонада ўзлари ҳам лотин алифбосидан сабоқ олишар эди. Мени кўриб оналардан бири Зулхуморхон ташқарига чиқди-лар. Ва

ди -

лиз тили ва ЭХМ асосларини ўргатиш икки гуруҳга бўлиниб ўқитилар экан.

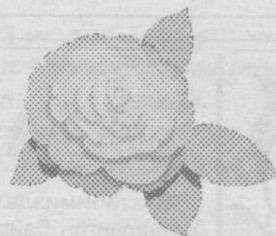
Биз яқиндан танишаётган 318-бошланғич мактаб-боғча гимназияси эндиликда ихтисослашган мактаб-боғча мажмуаси деб юритилган бўлибди.

Мажмуа болажонларимизга мактабгача тарбия ва ўқувчи ёшларга Давлат таълим стандартлари доирасида билим беришга йўналтирилган. Бу ерда турли миллат вакиллари иккита ихтисослашган асосий йўналиш — инглиз тили ва

Менинг мактабим

ҲАҚИҚАТ ЙЎЛИ

Ўзбекистон жумҳуриятининг таълим ҳақидаги қонунини рўёбга чиқариш учун бор кучимни, билимимни сарфлайман, — дейди 1-«А» синф муаллимаси Шаҳодат опа Сулаймонова. — Уларга таълим — тарбия берар эканман, биринчи бўлиб мус-

«ҲАҚАТ НАРСАДАН БАЛАНД МУҚАДДАС ОДАМ»

МУАММО ҲАМ ЙЎҚ ЭМАС

ректор Ҳамид Хожихонов хузурига бошладилар.

Биз Зулхуморхон билан директор бошчилигида хоналарни айлана бошладик. Мана рўпарамизда мусиқа хонаси. Деворга ишланган миллий нақшларга кўзингиз тушганида кайфиятингиз кўтарилади...

Инглиз тили хонасида. Бор йўғи етти, саккиз нафар бола инглиз тилини ўрганишарди.

Шинамгина компьютер хонаси... Ҳа-я айтмоқчи ҳар бир синфда йигирматача бола таълим-тарбия олиши мўлжалланган. Инг-

ЭХМ асослари бўйича таълим оладилар.

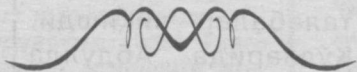
Фарзандларимизга бор меҳрини, билимини бераётган тарбиячи-ю, ўқитувчиларнинг асосий мақсади болажонларни ҳар томонлама баркамол бўлиши учун қулай шароит яратиш. Жумладан уларнинг ўз устида мустақил ишлашлари ҳамда қўшимча билим олишлари учун етарли имкониятларни яратиб беришдан иборатдир. Бу йўлда улар тинмай изланадилар, ўрганадилар, ўргатадилар.

Устозлар ўқувчиларнинг билимларини рейтинг асосида баҳолашади. Иқтидорли болалар орасидан энг иқтидорлиларини танлаб олиб махсус дастурлар бўйича яқка тартибдаги жадвал асосида таълим берадилар.

тақил фикрлашларига, ватанпарвар ва адолатли бўлишга ўргатаман.

16 февраль воқеаси хатто мана шу жажжи юракларда ҳам нафрат уйғотди. Ўша кунни синфда муҳокама қилдик. Ва ўқувчилар бир овоздан Президентимизга мактуб йўлладилар.

Мен юртбошимизнинг «ёшларимизни ҳеч кимга бермаймиз», деган гапларини эшитганимда бир фикрга келдим. Биз фарзандларимизни шундай тарбия қилайликки, уларнинг ўзлари ҳақиқат йўлини топа оладиган, оқу — қорани бемалол ажратадиган бўлиб етишсин. Бунинг учун биз устозлар барча имкониятларимизни ишга соламиз.

Беҳзод Ҳамдамбоев биринчи синфда ўқийди. Синфдошлари ичида аъло ўқиши, намунали хулқи, қизикувчанлиги билан ажралиб туради. Унинг мана шу ҳислатлари бир йўла учинчи синфга етакляпти.

Беҳзод анчагина камгап бола экан. Шундай бўлса-да ундан «анча-мунча» нарсани билиб олди. У оилада эрка фарзанд экан. Ўзбекистон телевидениеси қошидаги «Булбулча» ансамблига ҳам қатнашган экан. Унинг яқин ўртоғи, синфдоши Шерзод Хожамов эса «Ҳа-ҳа-ҳа» телекўрсатувига борар экан. Мен Шерзоддан бирор бир кулгули гап айтишини илтимос қилдим. У эса «келинг яхши-си ўйин-топишмоқ айтмай, сиз топинг, деб қолди. Рози бўлиб, топишмоғини тингладим.

Учни кўриб ўн беш дейиш мумкинми? Мумкин. Қай пайтда?

Одамда нима бўлмаса, нимали бўлмаса, нима қилмаса яшай олмайди?

Азиз болажонлар келинг, Шерзод айтган ўйин-топишмоқнинг жавобини сиз ҳам бир ўйлаб кўринг ва албатта бизга ёзиб юборинг.

1-синфга олти, етти ёшга тўлган, таълим олиш учун руҳан ва жисмонан тайёр болалар танлов асосида қабул қилинадилар, — дейди Ҳамид ака Хожихонов. 2—3-синф ўқувчилари ўртасида ҳар йили математика, она тили фанлари бўйича олимпиада ўтказилади.

Махсус фанлардан қоникарсиз билимга эга бўлган, ички тартиб-қонидани бузувчи ўқувчилар ўқув йили давомида мажмуадан чиқарилади.

Болалар эрталаб соат 7.30 дан кечки 6.00 гача таълим-тарбия оладилар, уч маҳал иссиқ овқат берилади, бир оз дам олиб, ўзларини қизиқтирган турли тўғарақларда ҳам шуғулланадилар.

Ота-оналар бизга ўз фарзандларини ишониб

топширдиларми, албатта уларнинг ишончларини оқлашга ҳаракат қиламиз — дейдилар Ҳамид ака — йил якунида ота-оналар ўртасида анкета саволларини тузиб, уларга тарқатамиз. Анкета жавоблари ёпиқ ҳолда ўтилади. Бу дегани улар ўз хоҳишига қараб исм-фамилиясини айтмаслиги ҳам мумкин. Саволлар тахминан қуйидагича бўлади:

Тарбиячи ёки ўқитувчи сизга маъқулми?

Ўқитувчининг билим бериши қониқарлими?

Мажмуада ўтказилган қайси тадбирлар сизга ёқди ёки ёқмади?

Сизнинг таклиф ва мулоҳазаларингиз?

Ота-она ушбу саволларга жавоб ёзади. Ва албатта биз уларнинг яхши, холисона берган таклифларига, мулоҳазаларига суянамиз.

Спорт болалар ҳаётида катта роль ўйнайди. Спортга улар ёшлиқдан меҳр қўядилар. Мажмуадаги ўқувчилар қўшни мактабда жойлашган «Турон» янгича-ўзбекча кураш тўғарагига қатнайдилар. Қизикувчилар ҳам талайгина.

Бироқ мажмуадаги болалар ҳали ҳам жисмоний тарбия дарсини мослаштирилган спорт залида ўтишар экан. Сабаби спорт майдончасининг йўқлиги.

— Бош муаммомиз ана шу спорт майдончасини куриш, — дейдилар Ҳамид ака. Жой ҳам танлаб қўйдик. Ишнинг дебочаси

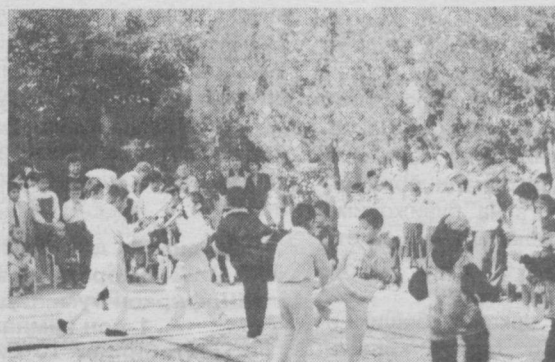
бошланди. Худо хоҳласа шу йилнинг 1 сентябрига фарзандларимизга замонавий, ажойиб спорт майдончасини тўхфа қилиш ниятидамиз.

Болаларимизнинг билимдон бўлиши, яхши яшаши учун қайғураётган, ўз ходимларини ҳам шундай бўлишга ўргатаётган Ҳамид аканинг гапларига ишондик. Зеро уларнинг ҳар бир айтган сўзлари қилаётган ишларига ҳамоҳанг экан.

Беихтиёр шоирнинг ушбу мисралари кўнглимиздан ўтди.

**Фақат илм билан баландмас одам,
Аҳду вафо билан баланд-паст одам.
Сўзи билан иши бир келса агар,
Ҳар нарсадан баланд муқаддас одам.**

Феруза ОДИЛОВА.

ЭХ ҚИЗЛАР, ҚИЗЛАР!

Биз оилада 4 фарзандмиз. Отам ва онам ногиронлар. Барчамиз бир-бирларимизга меҳрибонмиз. Мактабда ҳам қизлар билан жуда иноқ эдик. Лекин...

Хаммаси март арафасидаги байрамдан бошланди. Синфимиздаги қизларнинг барчаси ўзига тўқ оиладан. Менинг ота-онам ҳеч қаерда ишламайдилар. Нафақаларини аранг етказиб бизни кийинтирадилар.

Бунинг устига мен ёшлигимдан юрак хасталигига дучор бўлганман. Ҳар йили пойтахтдаги касалхонага ётиб даволанишим керак. Ҳозирги дори-дармонларнинг нархи эса маълум. Хуллас, мен яқинда касалхонага ётиб даволанишим керак. Ота-онам шу учун пул йиғишяпти.

Байрам арафасида қизлар

синфда байрам қиламиз, деб келишиб олишган экан. Мен қизларга бу ўтиришда бўла олмаслигимни айтдим.

Лекин қизлар мени тушунишмади. Улар мени ҳар хил сўзлар билан камситишиб устимдан кулишди. Аламимдан йиғлаб уйга кетдим.

Шунда ойимлар: «Сиқилма, қизим, ҳали кўп ўтиришларда бўласан, менга сенинг соғлигинг керак» — дедилар. Уларнинг бу сўзларидан юпангандек бўлдим. Эртасига мактабга борганимда қизлар мен билан гаплашишни хоҳлашмади. Ҳатто менга «Синфимизда ўқиётганингдан уяламиз», — деб ҳам айтишди. Мен уларга шароитимизни тушунтиришга, мени тўғри тушунишларини илтимос қилдим. Лекин улар мени устимдан яна кулишди.

Бу ўтиришда қатнаша ол-

маслигим ўзимга ҳам алам қилди. Лекин қулоғимнинг остида ойижонимнинг «Сенинг соғлигинг керак» деган сўзлари ҳечам кетмади. Бу ҳақда ўқитувчимизга айтдим. Улар синф мажлиси ўтказиб, қизларни берухсат ўтириш қилишлари ёмон ишлигини айтиб, урушиб бердилар. Лекин бу дард устига чипқондек бўлди. Қизлар энди синфга киришим билан «касалманд» дейдиган бўлишди. Менинг қизлар олдидаги айбим нима эканлигига ҳечам ақлим етмаяпти. Менинг айбим нима эди?

Раҳима БҲРИЕВА,
Паркент туманидаги
18-ўрта мактабнинг
6-синф ўқувчиси.

«СОНИ» ГА ТЎЛАНГАН 15 МИНГ СЎМ

Бизнинг 9-«Б»даги ўқувчилар жуда шўх. Тўғри, бола бўлгандан кейин шўх бўлади-да, дерсиз. Лекин шўхликнинг ҳам ўз чегараси бўлади. Чегарадан чиқса шўхлик шумликка айланади. Мана бир мисол:

Бир куни Баҳром мактабга анчагина пул олиб чиқди. Буни билган беш «ўртоғи» унга шерик бўлиб Мирзо Улугбек истироҳат боғига, «СОНИ» ўйнашга йўл олдилар. Ўйинга қизиқиб кетган болалар бир зумда ўн беш минг пулни қўлдан бой беришди. Уйга эса ҳеч нарса билмагандек қайтишди.

Пули йўқолганлигини сезган она дардини кимга айтишни билмай овора эди. Айнан шу кунларда ўғлининг муаллими Гулнора опа уни мактабга чақиртирди. Чунки ўғли икки ҳафта дарсга кирмаган экан. Шунда она йўқолган пулини эслади. Мактабга бориб, ўғли Баҳромдан пулни қаердан олганлигини сўради. Баҳром айтишни хоҳламади. Она Баҳромнинг беш шеригидан пулни суриштирди. Улар ҳамма айбни Баҳромга тўнкашди.

Бундай ўртоқлар кимга керак? Фақат пул учун дўст бўлиш яхшими? Сиз бунга нима дейсиз?

Ботир НОСИРОВ,
Тошкентдаги
274-мактабнинг 9-синф
ўқувчиси.

Менинг исмим Барно. Оилада 3 фарзандмиз. Мен, синглим ва укам Дониёр. Бундан бир йил олдин ойимлар оғир касал бўлиб қолдилар. Уларни кўрсатмаган касалхонамиз қолмади ҳисоб. Лекин, «Уларнинг касаллари ўтиб кетган, жуда кеч олиб келибсизлар», — деган шифокорларнинг гапидан ҳушимиз бошимиздан учди. Уларга энди ҳар қандай муолажа қилинмасин, барибир кор

лимдан нари кетмади. Укаларимга қарайдиган, уларни ҳафа қилмасликка ҳаракат қилардим. Шундай кунларнинг бирида (Орадан 6 ой ўтгач) аммам уйланиш кераклигини дадамга айтаётганларини эшитиб қолдим. Ўша кеча ухламай чиқдим. Ойижонимнинг суратларини бағримга босиб йиғлаб чиқдим. Хуллас, дадам уйландилар. «Ойимлар»нинг битта ўғли бўлиб, жуда ҳам тантик,

ОНАМНИ СОҒИНАМАН

қилмас экан.

Шундай қилиб орадан кунлар ўтди. Уйда ётган ойижонимни, уларнинг бошидан нари кетмаётган дадажонимни кўрсам, юрагим эзилиб кетарарди. Ўзимни қандайдир юмуш билан ҳар қанчалик чалғитмай, барибир хаёлим ойижонимга кетиб қолаверарди. Бир куни ойижоним мени олдиларига чақирдилар. Уларнинг қўлларини ушлар эканман, кўзларимдан оқаётган ёшларимни сира ҳам тиёлмадим.

Ойижоним менга: «Барно қизим, сен энди катта қиз бўлиб қолдинг, укаларингга кўз-қулоқ бўлгин, болам, сира ҳам бир-бирингизга ёмон гапирманглар, бир-бирингизни ҳафа қилиб қўйманглар», дедилар.

Мен ойижонимни қанчалик юпатмай улар барибир шу гапларини қайтаравердилар. Орадан кўп ўтмай ойижоним бизни ташлаб кетдилар...

Улардан сўнг ҳовлимиз хувилаб қолган, ҳаёт менинг кўзимга бешафқат бир аждарҳодек кўринаверди. Лекин ойижонимнинг гаплари сира ҳаё-

эркатой экан. Укам билан урушиб қолиб, ойисига бориб айтар, янги ойимлар менинг олдимда укамга индамай, мактабга кетганимда уни урушар экан. Бир куни укам уларнинг ўғли билан копток талашибди. Укам ундан каттароқ бўлгани учун уни итариб йиқитиб юборган экан. Ўғай ойим бўлса, укамни роса урибдилар. Ураётганларини устига мен келиб қолдим. Жон ҳолатда бориб, укамга ёпишдим. Ўшанда меҳрибон ойимларнинг гаплари эсимга тушиб кетди. Уни ушлаганча тўйиб-тўйиб йиғладим. Кечқурун укам ва сизимни олиб, холамларникига кетдим.

Ҳозир холамларникида турибмиз. Меҳрибон ойижонимни суратларини қўлимга олиб ҳар куни йиғлайман. Мен ойижонимни соғиндим...

Севара ЖАМОЛОВА,
14-мактабнинг
11-синф ўқувчиси.

«Исми Интизор!» Ҳали кичкина қизчаман. Кўп нарсаларга тушунмайман. Масалан, нега ҳаммаёқ тунда қоронғу бўлади, кундузи ёруғ. Ёки одам хурсанд бўлса кулади-ю, ҳафа бўлса йиғлайди? Хайронман ҳамма болаларнинг ойиси, адаси бор-у, менинг эса фақат ойим бор? Тўғри, авваллари менинг ҳам адам бўлган. Сира эсимдан чиқмайди. У киши билан бирга сайр қилиб юрардик. Мени кўтариб бир ёқларга олиб борардилар. Бобомларникига эса тез-тез бориб турардик. Ҳозир «ўша пайтлар қачон қайтиб келаркан» деб ўйлайман.

Адамлар кечқурунлари ишдан келиб, менга эртак китоблар ўқи берардилар. Мен эса тушунмасдим. Кўпинча чиройли муқовали китобларни ўйнаб, билмасдан йиртиб қўярдим. Бундан адамларнинг жахллари чиқсаю индамасдилар. Энди билсам, шу китобларни «Қизим катта бўлса ўқийди» деб сақлар эканлар.

МЕН ЭСА ДАДАМНИ...

Ҳамма мени эси бор, ақли қиз деб мактаганимактаган. Эҳ, менинг шундай эсли қизча бўлганимни адажоним кўрганида эди роса хурсанд бўлардилар. Афсуски, ҳозир ёнимда йўқлар.

— Ойи, адамлар қаерга кетганлар, қачон келадилар? У кишини соғиндим, десам ойим, — Учир овозингни падарингга лаънат, пешонамга битган бало бўлдинг-ку. Сен ер ютқур бўлмаганингда, ўйнаб-кулиб юрардим. Сен зумраша билан умримни ўтказадиган бўлдим. Сенинг аданг ўлган, ўлган! — деб уришиб берардилар. Кейин мен, — Нега ҳамма болаларнинг адалари тирик бўлади-ю, менинг адамлар уладилар, — деб йиғлайман.

Кундуз кунлари кўчада ўйнаб юрганимда чиройли кийинган, салобатли одамларнинг орқаларидан қараб қоламан. «Адамлар эмасмиканлар» деб ўйлайман. Кеч кириши билан адажоним кўз олдимга келаверади, ҳозир ишдан келиб қоладигандай. Афсуски, келмайдилар.

Анчадан буён бир фикр тинчлик бермайди. Адамлар узокқа кетган бўлсалар керак. Қўшимиз Умиднинг адаси ҳам узок шаҳарга кетган экан. Узи шундай деди.

Кўпинча, адажонимнинг елкаларига миниб мазза қилиб юрардим. Эндичи, энди? Адаси етаклаб юрган ёки опичлаб олган болаларни кўрсам ҳавасим келади. Шундай пайтда ойимни ёмон кўриб кетаман. Балки ойим яхши бўлганида адажоним ёнимизда бўлармидилар. Менга музикамоқлар, чиройли китобчалар, ўйинчоқлар олиб берган бўлармидилар. Қачон мактабга бораркинман? Ўшанда ўқишни, ёзишни ўрганиб олардим. Кейин жондан азиз адажонимга:

«Адажон! Қачон келасиз, мен сизни соғиндим. Ойим «сенга бошқа ада» олиб келаман деяпти. Менга ҳеч ҳам бошқа ада керак эмас. Сизни яхши кўраман. Сиз-чи? Айтарингиз-ку «Сени яхши кўраман» деб, ҳозир ҳам яхши кўрасиз-а? Агар яхши кўрсангиз тезроқ келинг...» деб хатлар ёзган бўлардим.

Ҳозир эса...Сизни соғиниб интизорлик билан зор-зор кутиб қолувчи қизингиз Интизор!

Мактубни оққа кўчирувчи: Шукри ЭРГАШЕВ.

ҚАТИҚЧИ БОЛА

Менинг исмим Дониёр. Қишлоқнинг қирларида, яйловларида катта бўлганман. Биз оилада тўрт фарзандмиз. Дадамларнинг маошлари камлиги туфайли сизирларимиздан олинган сут ва қатиқларни сотамиз.

Дарсларим тугагач, маҳалладаги қўшнилларга қатиқ, сут сотаман. Лекин буни баъзи синфдошларим тушунишмайди. Ҳатто мактабда ҳам «қатиқчи бола» деб чақиршади. Ахир, тирикчилик учун одамлар нималар қилишмайди. Кимдир қатиқ сотади, кимдир яна бошқа нарса. Буни айби бўлмаса керак? Баъзида қатиқ сотиб юрганимда синфдошларимдан уяладиган бўлдим. Лекин мен бу ишни қилмасам, ким қилади?

Дониёр АБДУТОЛИПОВ,
Паркент туманидаги 40-ўрта
мактабнинг 8-синф ўқувчиси.

ҲАЗИЛ — ҲАЗИЛНИНГ ТАГИ ЗИЛ.

Ҳасан билан Хусаннинг онаси ошхонага бораётди: — Ҳой азаматлар, ошни сузаман-а, яна ўйнаб кетманглар, — деб огоҳлантирди. — Ҳозир, ойижон, — дейишди югуришиб болалар. Ҳасан ҳазилкашроқ эди. У ҳаммаша Хусанга тегажоглик қилар, баъзида унга сездирай, олдидаги нарсаларни алмаштириб қўяр эди. Мана ҳозир ҳам шунақа бўлди. Хусан стулчасини столга яқин қўйиб ўтиради деб турганда, акаси Ҳасан билдирмай, унинг стулчасини орқага суриб қўйиб, ўзини билмасликка солиб ўтираверди. Шуни кутган эди дейсизми? Ош-ошда, нон-нонда қолди: чалқанчасига қулаб тушган Хусанни ердан кўтариб олганларида ҳам, у ўзига келмади. Кўзлари олайиб, қорачиги вақо-рига тортиб кетаверди. Хусан узок вақт касалхонада даволанди. Бир гал укасини кўргани борган Ҳасан, уни кўрди-ю, бошини ердан кўтаролмай қолди.

Дилмира АБДУРАСУЛОВА,
ЮнусОбод туманидаги
274-мактабнинг 7-синф
ўқувчиси.

АБУ АЛИ ИБН СИНОНИНГ НАСРИЙ ЎТИПЛАРИДАН НАМУНАЛАР

Касаллик одам танасининг ғайритабиий ҳолатидир.

Одамнинг саломатлиги ташқи шароит билан чамбарчарс боғлиқдир.

Беморлар борки, сўз билан даволаса бўлади.

Агар ҳавода чанг ва тунлар бўлмаганда эди, одамзот минг йил яшаган бўлурди.

Агар дардни аниқлаш қийин бўлса, (бирор чора кўриш учун) шошилма. Хаттиқатдан табиат дарддан устун чиқади ёки дарднинг ўзи аён бўлиб қолади.

Даволаш уч йўл билан амалга оширилади:

1. Маълум тартиб интизомга риоя этиш ва парҳез билан.

2. Дори дармон билан.

3. Қўл воситаси билан. (ёғлаш, уқалаш).

Оғриқ борган сари кучаяверса, ҳалок этади. Оғриқдан бадан совийди, титрайди, (натижада одам) ҳалок бўлади.

Оғриқни бартараф этиш учун аста—секин ва давомли юриш, ёқимли ашула айтиш, фикрни маҳлиё этувчи хушхабар... Жисмоний машқлар билан мўътадил шуғулланиб борган киши ҳеч қандай давога муҳтож бўлмайди.

Тиббиёт одам танасини ўрганибгина қолмай, балки соғлиқни сақлаш ва соғлиқни тиклаш илми эшитиш керак ҳамдир.

Саломатлик ва беморлик сабабларидан воқиф бўлишга интилиш керак.

Соғлиқ ва касаллик сабаблари хаёлан эмас, бал-

ки тажрибалар гувоҳлигида аён бўлади. Модомики шундай экан, биз тажрибалар моҳиятига тушуниб етишимиз керак.

Одамларнинг ботири мушкулотдан кўрқмайди.

Камолот ҳосил қилишдан бош тортган киши одамларнинг энг кўрқоғидир.

Лаванглик, бўш мижозликда ҳаммомда буғланиш керак. Ҳар нарсанинг ўлчови бўлгандек, ҳаммомда бўлишнинг ҳам меъёри бор.

Инсоннинг доимий гўзаллиги ва латофати ҳаёдир. Ҳаёсиз юз жонсиз жасадга ўхшайди.

Таом чайнаш туфайли осон ҳазм бўлади.

Меъда сатҳи оғиз сатҳининг давомидир.

Ҳайвонлар хунук иш қилишса ҳафа бўлиш керак эмас.

Инсоннинг вужуди ақл билан мунаввар бўла туриб, тубанликка юз тутса, одамгарчиликни йўқотиб, ахлоқ доирасидан чиқса, бундан нафратланиш даркор.

Гўшт танани мустаҳкамлайдиган таом бўлиб, у бошқа овқатларга нисбатан қонни тезроқ кўпайтиради.

Сен билишинг керак, ҳар бир киши ўзига хос мижозга эга. Бир—бирига ўхшаган мижоз камдан—кам учрайди ёки бўлмайди. Бу дори Амирга иссиқлик қилса, Зайидга унчалик таъсир қилмайди.

Қанча билим эгаллаганинг билан уни турмушга татбиқ эта билмасанг, барибир жоҳил бўлиб қолаверасан.

(Сумалак сайлига 2 та мушкетёр ва еб тўймас кийиб келади. Танбалвой)

Уччаласи — Ассалому алайкум!

1-МУШКЕТЁР —

СУМАЛАК САЙЛИ

Топ-

ган гул келтирар.

2-МУШКЕТЁР —

Топмаган бир боғ пиёз деган эканлар, Танбалвой. Сен сумалакка нима олиб келдинг?

ТАНБАЛ — Мен Нанай қишлоғидан бир машина майда тош олиб келатувдим, йўлда кучли шамол бўлувди, ҳаммаси учиб кетибди. Кейин машинани қайтарвордим.

1-МУШКЕТЁР —

Майда тош... шу катта қозонга у майда тош нима бўлади. Ўтирадим майдалаб... мана мен камаз машинага тоғни қир учидаги катта-харсанг тошни шундай жимжилоғимда олиб қўйдиму, йўлга тушдим, йўлда осмондан мана шу сумалак, тўла дошқозондек келадиган. Шу қозонга ўхшаган қоп-қора қуш келиб қулт этиб ютиб юборди. Ҳе бечорани қорни оч эканда, еса ебди деб келавордим.

ТАНБАЛ — (2 мушкетёрга) Сен-чи, сен нима олиб келдинг?

2-МУШКЕТЁР —

Мен, болалар хурсанд бўлишади деб катталиги

уйдай келадиган варрак ясаб олиб келдим. Лекин у 7-нчи осмонга чиқиб кетди. Ҳеч ерга туширолмаёпман. Агар манави ипни улайвер-

сам келаси йил наврўзга қайтиб тушади-ёв!

ТАНБАЛ — Э, қўявер, кел яхшиси «ГУМ»га бориб кела қолайлик, у ерда электр варрак сотилаётган эмиш. Шундай токка тиқиб қўйсанг осмон-фалакка кўтарилиб, варилаб учиб тураверади. Ўзинг бўлсанг, манави катта дошқозонни тепасида мазза қилиб сумалак ялаб ўтиравераркансан.

1-МУШКЕТЁР — Вой ўлиб қоламан. Ундан кўра биров учираётган варракни томоша қилиб қўя қолайлик. Бир нарсаси бор... Электр папка! Ана бунинг янгилик деса бўлади. У ҳам бутун шаҳар магазинларида сотилапти. Ўзи тўрт бурчак эмас, уч бурчак шаклида бўлиб, токка тиқиб қўясану, кўтариб кетаверасан. Уйга етиб келгунингча, уй вазибаларнинг

Санобар ҚОДИРОВА

ҳаммаси бажарилиб қолган бўлади. Ана папка-ю, мана папка. Ие, Танбалвой, қани? (Танбал қозон

тепасида сумалак ялапти)

ТАНБАЛ — (Хотинларга) Оббо, кавламай туринглар, озгина ялаб олай, бўлдида энди, пишгандур?

1-МУШКЕТЁР —

Оббо, еб тўймас... Мен халидан бери сичқонни қулогига танбур чертаётганмидим?

2-МУШКЕТЁР — Э,

қўй, уни, анави ердаги болалар даврасига қўшлайлик!

1-МУШКЕТЁР —

Майли, юр!

Хаёл чечаклари

ОДАМ БЎЛИНИ.

Назмаро ишқ куйласам,
дардима малҳам бўлинг.
Адолатдан сўйласам,
соф иймонлар, жам бўлинг.
Зилол меҳру, ҳалол ишқ,
чин инсоний оқибат,
Тоза виждон созида,
ишқаро бекам бўлинг.
Бир кам дунё дерлару,
лек, меҳр кам бўлмасин,
Чин севгидан бахтиёру,
камига барҳам бўлинг.
Рўзигор бекам бўлса,
гуландом ёр-сарвиқад,
Сохта дўстлик ришталарин —
қайчилаб беғам бўлинг.
Минг Қуёшни оташи бор,
эркин замон шаштида
Қадр топиб халқим аро
эл севар одам бўлинг.

ИШОНЧ БОР ЧУН.

Бу оламда шод яшарман, дустларимга ишонч бор чун.
Тўлиб кетгай каму-кустлар, ҳам чораю илож бор чун.

Табиб дерки-мен табибмас! Бемор топган табобатни,
Табобатга муҳтож кимса, дармон топар ривож бор чун.

Хар кўнгилнинг дарди аён, ҳаркими ўз сезгисига,
Сезги бўлса бебурд, бефарк, нохуш зарра вож бор чун.

Саломатлик қадрин билмас кимсаларга эссиз сўзим,
Жигилдонга текинхўр-кул, жарақ-жарақ бож бор чун.

Ишонч руҳим саломатдир, омон тутгум имонимни,
Жигилдонга солмам қулоқ, азиз ноним-тож, бор чун.

Руҳим тетик, сабрим буюк, эркин яшар бўлса халқим,
Ўзим софдил Озодийман, дилда уч бор Ҳаж бор чун.

Хаёл чечаклари

СЕН ТУҒИЛГАН КУН.

Само узра бир тиниқ юлдуз,
кўзин очди сен туғилган кун.
Юрагимда шуъладор бир ҳис
нурин сочди сен туғилган кун.
Ишқ нуридан яралган олам,
таронага шай бўлиб шодон,
Бори сайроқ қушлар кўзидан,
уйку қочди сен туғилган кун.
Чаман чашми хуморларингга,
ташналикдан таратса атрин,
Гул тўкмакка қучоқларинга,
ҳамма шошди сен туғилган кун.
Тонг Қуёши ҳарир пардасин
тоғ ортидан қилганда кўз-кўз,
Висолингга талпиниб юрак,
илҳом тошди сен туғилган кун.
Авжга миниб тарона, табрик,
давра файзи ортиб тобора,
Мушоира навбати келиб,
шеър синошди сен туғилган кун.
Сенга атаб битилган шеърлар,
олқиш билан тингланди бир-бир,
Севгим тонги - ўзинг, деб, Озод,
дафтар очди сен туғилган кун.

Озод КАРИМОВ

ЛИЦЕЙ ҚУРИЛИШИ БОШЛАНДИ

Беруний шаҳрида 700 ўқувчига мўлжалланган академик лицей қурилиши бошлаб юборилди. Бу ерда барча фанлардан чуқур билим олиш учун барча шароитлар яратилди. Бу янги маскан келаси йили фойдаланишга топширилади.

Айни кунларда Қорақалпоғистон пойтахти Нукус шаҳрида ҳам 850 ўринли, Бўстон шаҳрида эса 600 ўринли академик лицей бинолари қурилмоқда.

Умуман, Қорақалпоғистон Республикасида Миллий кадрлар тайёрлаш дастурини ҳаётга татбиқ этиш ишлари изчил давом эттирилмоқда. 1999-2005 йилларда бу ерда 68 минг ўқувчига мўлжалланган 11 та академик лицей, касб-ҳунар коллежи қуриб битказилади. Бу улкан қурилишлар учун давлатимиз 42 миллиард сўм ажратган.

А.ИСКАНДАРОВ
ЎЗА мухбири.

ПУЛ - ИШЛАБ ТУРИШИ ЗАРУР

Президент Ислон Каримов янги ташкил этилган "Хўжалик субъектлари устидан банк ва солиқ назоратини кучайтириш тўғрисида" Фармон берди. Унда савдо ва воситачилик савдоси корхоналари томонларига янги талаблар ўрнатиш қайд этилган.

Фармонга мувофиқ шу йилнинг 1 апрелидан бошлаб, янгидан ташкил этилган савдо ва воситачилик савдоси корхоналари очиш учун фақат улар савдо қиладиган жойи ва омбор биноси бўлган тақдирдагина рухсат берилади. Бу бинолар хусусий ёки ижарага

олинган бўлиши мумкин.

Хужжатнинг 2-муҳим томони - воситачилар ва савдогарларнинг молиявий фаолиятини фаоллаштиришга қаратилган. Жумладан, агар хўжалик субъектлари уч ой давомида пул муомаласини юритмаган бўлса, уларнинг банкдаги ҳисоб ишлари тўхтатиб қўйиладиган бўлди. Банкдаги ҳисоби музлатилган (тўхтатилган) кундан сўнг 3 кун ичида корхона молиявий, яъни савдо-сотиқ ишларини юриштириб юбормаса, бундай савдо-воситачи субъектлар тарқатиб юборилади.

ПОЛИОМЕЛИТГА ҚАРШИ ЭМЛАТИШГА ШОШИЛИНГ

Қадрли 6-7 яшар укажонлар, азиз 14-15 яшарли болажонлар! Эшитдингизми, 14, 15, 16 апрель кунлари ва 13, 14, 15 май кунлари республикамызда болаларни полиомелитга қарши эмлаш кунлари ўтказилади.

Полиомелит - инсон танасини фалажга олиб борадиган ўткир юқумли касаллик. Бу касаллик асосан 4 ёшгача бўлган болалар орасида кўп учрайди.

Полиомелитни қўзғатувчи вируслар ташқи муҳитга ўта чидамли. Касаллик вируси шу касаллик билан оғриган беморларнинг нафаслари воситасида ҳавога таралади. Бу вируслар ҳафталаб эмас, бир неча ойгача ҳам ўлмай, атроф-муҳитда буғланиб юради. Шунинг учун касаллик одамга ҳаводан, сув орқали, озиқ-овқатлар, ювилмаган қўл ва пашша ҳамда сувараклар орқали юқади.

Бу оғир хасталикка қарши курашишнинг энг самарали усули - эмлаш (прививка)дир. Болаларни эмлаш уларнинг чақалоқлик давридаёқ туғруқхоналарда бошланади. Сўнг бола 2, 9, 4, 16 ойлик бўлган вақтида ҳамда 6-7 ва 14-15 яшарлик даврида тиббиёт ходимлари томонидан амалга оширилади.

Эмлашнинг одам организмига ҳеч қандай ноҳуш таъсири йўқ.

Мамлакатимизда соғлом авлод ўстириш оиланинггина эмас, балки давлат миқёсидаги вазифага айланган. Республикамызда бу касалликни 2000 йилгача бартараф этиш мақсадида ҳукумат қарорига кўра, Республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳар йили мунтазам равишда Миллий эмлаш кунларини ўтказмоқда.

Азиз болажонлар! Оёқ-қўлим бут, соғлом инсон бўлиб, камолга етишни истасангиз, эмлаш тадбиридан беҳабар, четда қолманг. Укаларингиз, жиянларингизни ота-оналарга турар жойингиздаги тиббиёт мусассасаларига олиб бориб, эмлатиб келиши шартлигини эслатиб турунг.

Ёш иқтисодчи.

ГАЗ ҲИСОБЛАГИЧ ФОЙДАЛИ ЧИҚДИ

Шу вақтгача мамлакатимизда ёнилғи газини ишлатганлик учун ҳақ республика миқёсида ҳар бир киши жон бошига тўғри келадиган ўртача газ сарфи миқдорида тўлаш тартиби жорий этилганди. Бунда хонадон эгалари газдан фойдаланадиларми-йўқми ёки битта газ ўчоқни 4 ҳисса кўп ёқадими - бунинг аҳамияти йўқ эди. Мазкур оилада нечта киши яшаса, йил бўйи ўшанча жон бошига газ учун ҳақ тўлайверар эди.

Энди бу тартиб ўзгарди. Газчилар аҳоли билан ҳисоб-китоб қилишнинг янги усулига ўта бошлашди. Тошкент шаҳрида 7 минг истеъмолчи газавтоҳисоблагичи ўрнатди. Натижа - истеъмолчилар фойдасига бўляпти. Фойдаланилган газ ҳақи учун тўланадиган пул анча озайди. Дарвоқе, энди аҳоли газўчоқни худа-беҳудага ёкиб қўйиш одатини тарк этмоқда. Агар бундай қилмаса, ҳамёнга зарар етиши аниқ бўлиб қолди.

ЮНЕСКО ҲОМИЙЛИГИДАГИ МАКТАБ

Бундан бир йил олдин ЮНЕСКО ташкилотларининг бири Тошкент шаҳри Миробод туманидаги 21-умумтаълим мактабига ҳомийлик қила бошлаган эди. Бу ўқув масканига халқаро ташкилотнинг вакили жаноб Кичи Ишида тез-тез ташриф буюриб туради.

Мактабда чет тилларини ўқитишнинг янги-ча усули синаб кўрилди. Кичи Ишида ташкилотчилиги остида бу ерда республика семи-

нари ўтказилди. Юртимиз мактабларидаги анъанавий ўқитиш-ўқиш жараёнига қатор янгиликлар киритилди.

Мана, бугунги кунда мутахассислар бу тажриба якунларига асосланиб шундай хулоса чиқаришди:

- 21-мактаб тажрибаси фақатгина Ўзбекистон миқёсида эмас, балки бутун дунё қўламида диққатга сазовордир.

„ОРЗУ“ - ЭНГ СИРЛИ МАСКАН

Болалар боғчаси - дунёдаги энг қувноқ, энг беғубор, энг, энг сирли-қизиқарли ўчоқлардан бири. Инсонга олам узр назар ташлаши учун илк дарчаларни очган, дўстлик,

ҳамкорлик туйғуларини сингдирган ҳам болалар боғчаси бўлади. Пойтахтимизнинг Сирғали туманидаги 562-сонли "Орзу" болалар боғчасида мурғак қалбларни соғлом, барка-

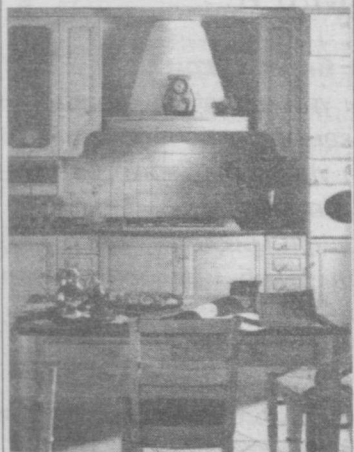
мол авлод бўлиб етишишлари учун астойдил дастурлар ишлаб чиқилган. Катта гуруҳдаги болаларга латин алифбоси, рус ва инглиз тилларидан енгиллаштирилган машғулотлар ўтказилади. Жисмоний тарбия ҳамда кураш спорт тури бўйича болалар орасида кичик мусобақалар ташкил этилади.

Шунингдек, навниҳол авлоднинг табиий иммунитетини оширишга кўмаклашиш мақсадида боғчада махсус фитобар очилган.

- Боғчамиз ишга тушганига ўн йилдан ошди, - дейди "Орзу" болалар боғчаси мудираси Фарида Зулфиқорова. - 14 та гуруҳда малакали тарбиячиларимиз, энагаларимиз хизмат қилишади. Услубий қўлланмалар билан қуролланишимизда Сирғали туман халқ таълими бўлими ходимлари яқиндан кўмаклашиб келаётирлар.

Нодир АЛИМОВ.

Суратларга: Боғча мудираси Фарида Зулфиқорова навбатдаги иш кунини бошланиши олдидан; тарбиячи Раъно Қамбарова болаларнинг севимли мураббияси.

Биз - Ватан фарзандлари, Президент болалари!

МАХСУС ҚЎШАҲИФАСИ

СИНФДОШЛАР!

„ЁШ ИҚТИСОДЧИЛАР“ КОНКУРСИНИНГ

А. АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР

Қуйида рақамлар билан иқтисодий атама-лар, ҳарфлар билан эса уларнинг талқинлари белгиланган.

Қайси талқин қайси атамага мос келишини аниқлаб, жавоблар жадвалини тўлдиринг.

1. Иқтисодиёт назарияси.
2. Ишлаб чиқариш омиллари.
3. Иқтисодиётнинг асосий муаммоси.
4. Товар.
5. Бозор.
6. Талаб.
7. Таклиф.
8. Мувозанат ёки бозор нархи.
9. Талаб қонуни.
10. Таклиф қонуни.

- а) бозорда сотиш учун ишлаб чиқарилган маҳсулот;
- б) талаб ва таклиф миқдори тенглашгандаги нарх;
- в) харидорларнинг тўловга қодир эҳтиёжлари;
- г) сотувчиларнинг бозорда сотиш учун таклиф қилган товарлари миқдори;
- д) бозорда товарнинг нархи ошса, унга бўлган талаб миқдори камаяди;
- е) бозорда товарнинг нархи ошса, унинг бозордаги таклифи миқдори ҳам ошади;
- ж) табиий меҳнат, капитал ва тадбиркорлик;
- з) поёни йўқ эҳтиёжларни чекли ресурслар ёрдамида қондиришнинг оқилона йўл-йўриқларини ўрганувчи фан;
- и) эҳтиёжларнинг поёни йўқлиги билан ресурсларнинг чегараланганлиги орасидаги номуаносиблик;
- к) харидорлар ва сотувчилар ўртасидаги товарлар "олди-сотди" жараёни.

Жавоблар жадвали

Атама номери	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Талқин ҳарфи										

В. ТЕСТ САВОЛЛАРИ

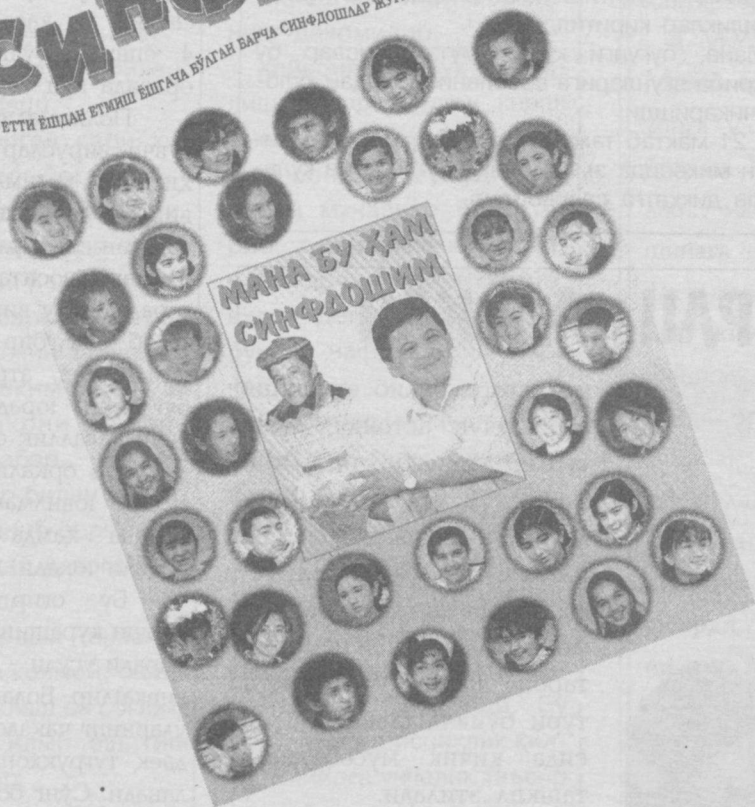
1. Қуйидаги тасдиқларнинг қайси бири тўғри?

- а) товарнинг нархи ўсиши билан уни ишлаб чиқариш ва бозорга сотиш учун таклиф қилиш камаяди;
- б) товарнинг нархи ўсиши билан уни ишлаб чиқариш ва бозорга сотиш учун таклиф қилиш кўпаяди;
- в) товарнинг бозорда сотиш таклифи миқдори, унинг нархи-га боғлиқ эмас, лекин унга бўлган талаб миқдорига боғлиқ;
- г) товарнинг нархи ўсиши билан уни истеъмол қилиш ва унга бўлган талаб ўсади.

2. Товарга бўлган талаб ва унинг таклифи миқдори бир вақтнинг ўзида ортганда:

СИНФДОШ

ЕТТИ ЁШДАН ЕТМИШ ЁШГАЧА БЎЛГАН БАРЧА СИНФДОШЛАР ЖУРНАЛИ № 1 (2) 1999

Ниҳоят, том маънода ўзимизнинг журналга ҳам эга бўлдик. 1999 йилдан бошлаб "Синфдош" журнали чиқа бошлади. Унинг биринчи сониеқ ҳаммамизга маъқул келиб, қўлма-қўл бўлиб кетди. Севимли журналимизга айланди. Айниқса, биз ёш иқтисодчилар учун унда эълон қилинган "Ёш иқтисодчилар" конкурси жуда маъқул бўлди.

"ЗИЁ" клубимиз аъзолари орасида бу конкурс муҳокамадан ўтди ва конкурсга ҳар биримиз қатнашишга қарор қилдик.

Сиз азиз, тенгдошларимизни ҳам бу конкурсга қатнашишга чақирамиз. Конкурс ғолиблари учун ажратилган совғалар учун эмас, унда қатнашиб иқтисодий билим асосларини ўрганишга чақирамиз. Конкурс уч турдан иборат бўлиб, "Синфдош" журнаlining 1-2-3-сонларида бериб борилади. Уч тур бўйича ёзиб юборилган жавобларга кўра ғолиблар аниқланади ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланади.

Лекин афсуски журнал ҳозирча ҳаммага бориб етмаяпти. Шу сабаб, клубимиз саҳифаларида шу конкурс топшириқларини бериб боришни лозим топдик.

Марҳамат, конкурснинг I-тур топшириқлари билан танишинг.

Омад сизга ёр бўлсин, азиз тенгдошлар!

"ЗИЁ" клуби аъзолари номидан

Азиза ҲАЙДАРОВА,

ТошДУ қошидаги гимназия ўқувчиси.

**ЖАВОБЛАРИНГИЗНИ ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:**

**700113, Тошкент - ЧГСП, Қатортол кўчаси, 60-уй.
(“СИНФДОШ” журнаliga)**

Буюк келажакни биз қурамыз!

“СИНФДОШ”ДА КОНКУРС!

БИРИНЧИ ТУР ТОПШИРИҚЛАРИ

- а) товарнинг мувозанат нархи ўзгармайди;
б) товарнинг мувозанат нархи пасаймайди;
в) товарнинг мувозанат нархининг ўзгаришига олиб келади;
г) фақат б) ва в) натижаларга олиб келиши мумкин;
д) юқорида келтирилган натижаларнинг ихтиёрийсига олиб келиши мумкин.

3. Фермер ўзининг буғдойдан олган ҳосилини бозорникидан паст нархда сотди. Бу:

- в) мамлакатдаги маккажўхори нарҳини туширади;
б) мамлакатдаги буғдой ва маккажўхорининг бозор нарҳига таъсир қилмайди;
в) мамлакатдаги буғдойга бўлган нарҳни туширади;
г) мумкин эмас сабаби мамлакатнинг буғдой бозори амалда мукаммал рақобат бозори бўлганлиги учун бунинг бўлиши мумкин эмас;
д) мамлакатдаги буғдой нарҳини туширади, маккажўхори нарҳига таъсир қилмайди.

4. Буғдой бозоридаги мувозанат ҳолатда:

- а) кўпчилик сотувчилар харидор топа олмайди;
б) бозор нарҳида сотишга чиқарилган ҳамма донлар шу нарҳни тўлашга тайёр харидорлар томонидан сотиб олинади;
в) кўп харидор бозор нарҳида сотишни хоҳловчи сотувчиларни топа олишмайди;
г) нархлар жуда кучли тебранишларга мубтало бўлган;
д) нархлар кескин пасаяди.

5. Ишлаб чиқарилган товарлар қаерга ва қанча миқдорда сотилишини эркин бозор муносабатларида ким аниқлайди?

- а) ҳукумат;
б) ишлаб чиқарувчилар;
в) маҳаллий ҳокимият;
г) харидорлар;
д) банклар.

6. Чекланганлик - шундай муаммоки, у:

- а) фақат қашшоқ мамлакатларда мавжуд;
б) фақат камбағал одамларда бўлади;
в) барча одамларда ва жамиятларда бўлади;
г) бой одамларда сира бўлмайди.

7. Қуйидагиларнинг қайси бири иқтисодий маънода товар ҳисобланади?

- а) соч олдириш;
б) қайчи;
в) врач хузурида бўлиш;
г) ҳукуқшунос маслаҳати.

8. Капиталдан фойдаланиш учун тўланадиган ҳақ ёки ундан фойдаланиб олинган даромад қандай аталади?

- а) Рента;
б) иш ҳақи;
в) фоиз;
г) фойда.

9. Бозор:

- а) истеъмолчилар ўз истак ва талабларини билдирган жойда;
б) товарлар реклама қилинган жойда;
в) сотувчилар дўконлар қурган жойда;
г) сотувчилар билан харидорлар товар ва хизматларни айирбошлаган жойда мавжуд бўлади.

10. Афсонавий мамлакат қармоқ ва қармоқ ипи ишлаб чиқаради. Барча одамлар иш билан таъминланган, фабрикалар ҳам тўла қувват билан ишлайди. Агар шу мамлакатлар шоҳи кўпроқ қармоқ ишлаб чиқаришни истаб қолса, сиз унга қандай маслаҳат берган бўлар эдингиз?

- а) қармоқ ипи ишлаб чиқаришни пасайтириш;
б) қармоқ ипи ишлаб чиқаришни кўпайтириш;
в) кўпроқ қармоқ ишлаб чиқариш ҳақида буйруқ бериш;
г) қармоқ ишлаб чиқаришни ҳар қандай вазиятда ҳам кўпайтирмаслик.

Тест жавоблари.

Тест номери	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Жавоб ҳарфи										

С. МАСАЛАЛАР

1. Бозорда гуруч нарҳи билан гуручга бўлган талаб ва таклиф миқдори қуйидаги жадвалда берилган.

1 кг гуручнинг нарҳи, сўмда	80	100	120	160
талаб миқдори (тоннада)	40	30	20	0
таклиф миқдори (тоннада)	0	30	60	120

Таклиф ва талаб функциялари чизиқли функциядан иборат

- а) жадвалдан фойдаланиб талаб функциясининг графигини чизинг.
б) жадвалдан фойдаланиб таклиф функциясининг графигини чизинг.
в) мувозанат нарҳини топинг.
г) 1 кг гуручнинг нарҳи 90 сўм бўлса, гуручга бўлган талаб қондириладими? Нима ҳодиса юз беради?
д) 1 кг гуручнинг нарҳи 110 сўм бўлса, таклиф қилинган гуручнинг ҳаммаси сотиладими?

2. Бозорда гиламчага бўлган талаб $p = q^2 + 100$, таклиф эса $p = -20q + 2500$ кўринишдаги функциялар билан берилган. Гилам бозоридаги гиламнинг мувозанат нарҳини аниқланг.

„ЁШ ҲУҚУҚШУНОСЛАР“ ТЎГАРАГИ

Бизнинг мактабимизда “Ёш ҳуқуқшунослар” тўғараги иш бошлади. Бу тўғаракка барча 9-синф иқтидорли болалари танлаб олинди. “Ёш ҳуқуқшунослар” тўғарагига Умида Даминава бошчилик қилади. Тўғарагимиз иш бошлаганига 5 ой бўлди. Бу тўғаракда ҳуқуқ фани тўла ва мукамал ўргатилади. Бизнинг тўғаракда

ҳуқуқшунослик билим юрти талабалари билан ҳам мулоқот бўлиб туради. Тўғаракда адолатни ҳимоя қилувчи инсонлар етишиб чиқиши кутилмоқда. Худо хоҳласа, ниятимиз амалга ошади.

Акмал БУЗРУКХЎЖАЕВ,
Тошкент шаҳар,
Ҳамза тумани
230-мактабнинг
9 - “А” синф ўқувчиси.

МАРРА ЯНА БИЗНИКИ!

Бизнинг мактабимизда ҳар хил байрамларга атаб кечалар, мусобақаю беллашувлар бўлиб туради. Шулардан бири яқинда бўлиб ўтган “Ўзбекистон - Ватаним маним” кўшиқ кўрик-танловидир. Бу танловда мактабимизнинг 5-синфидан то 11-синфигача қатнашди. Синфимиз ўқувчилари унда фаол қатнашиб, 1-ўринни олдилар.

8 март Халқаро хотин-қизлар байрамига атаб ўтказилган “Балли, қизлар!” мусобақасида ҳам синфимиз фахри, намунали, аълочи ва одобли қизимиз Дилбарой Нарзиева қатнашиб, 1-ўринни олган эди.

“Тўйга тўёна” деганларидек, “Наврўз” байрамига атаб ўтказилган иқтисод фанидан “Қувноқлар ва зукколар” беллашувида синфимизнинг “ЗИЁ” командаси ва 10 - “Б”-синфининг “Тадбиркор” командалари ўз билимлари билан куч синашди. Бу беллашувда бизнинг “ЗИЁ” командамиз голиб чиқди. Улар ўзларининг қанчалик зукко, иқтисодчи ёшлар эканликларини кўрсатдилар.

Шахло САФАРОВА, Бухоро вилояти,
Ғиждувон тумани 6-умумтаълим
мактаби 10 - “А” синф ўқувчиси.

ЮКСАК ДЕЙМИЗ ШУ ТАБААРУК ИЗИНГИЗДАН УСТОЗЛАР!

Мана, йил ҳам охирлаб қолапти. Биз бу йил битирувчи синф ўқувчиларимиз. Насиб этса ҳаммамиз турли-хил лицейларга, коллежларга кириш ниятимиз йўқ эмас.

Саодат Ёдгорова бизнинг сеvimли ўқитувчимиз ва синф раҳбаримиз. У киши фақатгина ўқитувчимиз эмас, балки сирдош, меҳрибон ва ибратли оиланинг чаққон бекаси-дирлар. У киши туманимиздаги 2-мактабда 10 йилдан бери инглиз тили фанидан сабоқ бериб келмоқдалар. Саодат Ёдгоро-

ва бутун ҳаётларини ўқитувчиликка бахш этганлар. Шу кунга қадар у киши таълим берган қанчадан қанча йигит-қизлар ҳозирги кунда ватанимиз тараққиёти йўлида фидойи хизмат қилиб келмоқдалар. Биз иккаламиз ҳам шу инсоннинг юрган йўлларига ҳавас қилиб, ўқитувчимизнинг касбларини эгаллашга ҳаракат қилмоқдамиз. Бу 9-“Г” синф ўқувчилари номидан ғамхўр, билимдон, меҳрибон ва талабчан ўқитувчимиз бўлмиш С.Ёдгоровага каттадан-катта миннатдорчилик билдирамыз.

Уларга келажакда ўйлаган орзу-ниятларига эришишларини тилаб, барча шўхликларимиз ва эркаликларимиз учун узр сўраймыз. Ҳамиша биз ўқувчиларнинг соғ ва саломат бўлишларини ва келажакда ҳақиқий, талабчан, илмли ёшларни тарбиялашларида куч-қувват тилаймыз.

Биз сиздай меҳрибон ва билимли устозимиз борлиги билан фахрланамиз. Келажакда сиз берган билим орқали ўз ўрнимизни топамиз деган умиддамиз.

Дилором ЖЎРАЕВА,
Нилуфар РУСТАМОВА,
Бухоро вилояти,
Ромитан туманидаги
2-мактабнинг 9 - “Г”
синф ўқувчилари.

МАЪНАВИЯТ - ҚАЛБИМ ҚУЁШИ

Беҳбудий номли 125-ўрта мактабимизда “Маънавият - қалбим қуёши” деб номланган адабий кеча бўлиб ўтди. Тадбирни ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси Сайёрахон Аҳмедова тайёрладилар. Бу бадиий-адабий композицияда унутилиб бораётган қадриятларимиз, анъаналаримиз саҳна кўринишлари орқали намоён этилди. Масалан: Қумушбиби, Тоҳир ва Зухра тимсоллари, “Бойчечак” фольклор дастамизнинг кўшиқлари, ёр-ёрлари, алла, “Дўппи тикдим” кўшиқлари барчага манзур бўлди. Айниқса, халқимизнинг зукко ва донишманд фарзанди Насриддин Афанди (10-синф ўқувчиси Абдулмажид ака Мадгазиев)нинг сермаъно латифалари кечамиз файзига файз қўшди. Бу кечада Расулжонова Дилафрўз, Маҳмудова Дилдора, Акбарова Насиба, Жўраева Кундуза каби ўқувчилар ўз санъат маҳоратларини кўрсатиб, томошабинлар олқишига сазовор бўлишди!

Дилшод ИРГАШЕВ, Нодир МИРЗАҲОЛОВ,
Муяссар АЙТУБАЕВА, Лобар ФАЙЗИЕВА,
Миробод туманидаги
125-ўрта мактабнинг ўқувчилари.

ЎТМИШСИЗ КЕЛАЖАК ЙЎҚ

Мактабимизда 28-, 20-мактаблараро “Тарихингизни биласизми?” деб номланган беллашув бўлиб ўтди. Беллашувнинг шартлари қуйидагидан иборат эди.

1-шарт. Танишув (командалар бир-бирларига ўзларини таништирадилар).

2-шарт. Савол-жавоб (командалар ўртасида савол-жавоб бўлиб ўтади).

3-шарт. Қадимги миллий кўшиқлар (бу шартда қадимги кўшиқлардан айтиб берадилар).

4-шарт. Тарихий боболаримиз ҳаётидан лавҳа олиб кўрсатиш.

Биз бу шартда Жалолiddин Мангуберди ёшликларини гавдалантирдик. Малика ролида Насиба Шаймардонова, Жалолiddин ёшлиги ролида Санжар Эшназаров, Маликанинг амакиси Жўнайт ролида Жамшид Жумаев ўйнади. Уларнинг чиқишлари аъло баҳоланди. Биз беллашувдан кейин ўз тарихимизни яхши билиб олдик ва ўз билимимизни янада бойитдик. Беллашувни ташкил этишда мактабимиз ўқитувчилари Сожида Ибодова, Зулхумор Жалиловалар катта ҳисса қўшишди.

Ҳилола САИДОВА,
Қарши шаҳар,
А.Қаҳҳор номли
27-ўрта мактабнинг
7 - “Ж” синф ўқувчиси.

ФУТБОЛ ҚАЧОН ПАЙДО БЎЛГАН?

Футбол ҳақида ҳаммамиз эшитганмиз. Уни кичкинтой укаларимиздан тортиб катталаргача завқ билан ўйнашди. Қадим-қадимдан инсон бирор нарсада учиш мумкинлигини ёки думалоқ шаклдаги бирор буюмни отиш, ташлаш имкониятлари борлигини англаган.

Вақт ўтиши билан бу ҳолат аниқ мақсадларга йўналтирилиб, икки гуруҳга бўлиниб, бу ўйинни ташкил қилиш усулларини топишган. Футбол ўйинини янги кўринишини ҳам жанубий америкалик ҳиндулар шу тажрибалар орқали мукамаллаштиришган. Дарвоқе, илк бора улар ўйин учун каучукли тўпдан фойдаланишган. Албатта, ҳамма мамлакат ўзлари учун ўйин давомида бўйсиниладиган тартиб-қоидалар ишлаб чиқишган. Футбол учун ягона қоида лойиҳаси XIX асрда

Англияда ишлаб чиқилган. Кейинчалик бу қоидага Англия бошқарувида бўлган мамлакатлар, сўнг бутун дунё амал қилган.

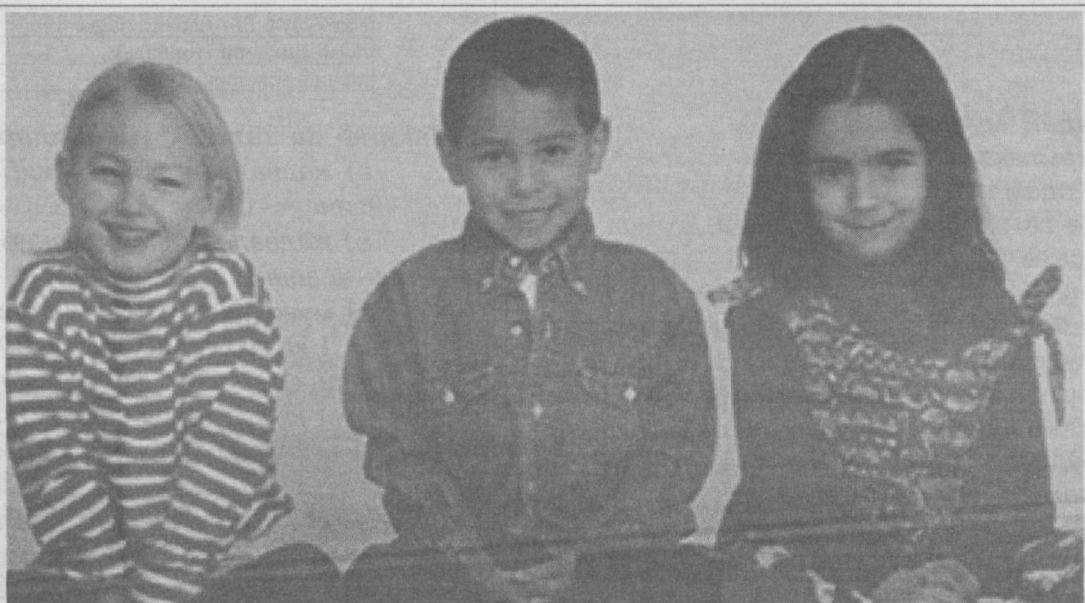
Бу қизиқарли, оммабоп ўйин тез орада Шарқий Европада ёйилди. 1859 йил Англияга сафар қилган Тим Миллер футболни голландиялик-

ларга таништирди ва Миллий футбол федерациясини тузди.

Бугунги кунда дунёдаги кўпгина аёллар, эркаклар ва болалар футболни севиб ўйнайдилар. Юз миллионлаб футбол ишқибозлари дунё чемпионатини телеэкранда томоша қиладилар.

Биз ҳам суратга тушайлик...

ДАСТРЎМОЛ ТАРИХИ

Турли хилдаги дастрўмолчалар қадим замонлардан ишлатилиниб келинади. Дастлабки дастрўмоллар қашқир думларидан қилинган бўлиб, ёғочлар, кичик новдаларга ўрнатилган. Қадимги одамлар улардан ҳам дастрўмол сифатида, ҳам елпиғич сифатида фойдаланишган. Маълумки, кўпгина ёввойи қабилалар қуриган чиройли, декоратив ўсимликдан шакл ясаб, бошларига кийиб юрганлар. Улардан тер дончаларини артишда ҳам фойдаланишган. Айтиш мумкинки, булар дастлабки дастрўмолчалар эди.

Ўтмишда Рим ва Грецияда нафақат дастрўмолча, балки салфеткалар ҳам ишлатишган. Салфеткалар стол атрофида қўл артиш учун фойдаланилган. Дастрўмоллар тўғри бурчакли бўлган. Уни саёҳат пайтлари қўйлакларида қадаб олишган.

XVII асрда Францияда дастрўмоллар жуда нафис бўлган. Унга турли қимматбаҳо тошлар қадашган. Гуллар тўқишган. Франция қироли Луи XVI Марел Антуанетта дастрўмоллар думалоқ эмас, тўғри тўртбурчак кўринишида бўлиши тўғрисида қарор чиқаришга кўндирган.

ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР

Янги ўқув йилидан бошланган
“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаби конкурси
давом этмоқда.

Конкурс “Ёш иқтисодчи” илова газетаси ва конкурс лойиҳаси муаллифлари,
фан номзодлари Эргашов САРИҚОВ ва Баҳодир ҲАЙДАРОВлар билан ҳам-
корликда уюштирилган.

Конкурс бутун ўқув йили давомида олиб борилади. Газетамизнинг ҳар
бир сониди конкурс топшириқлари ва топшириқларни бажаришингиз учун
зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилади. Сиз ўз навбатида
топшириқ варақаларини тўлдириб, таҳририятга юборишингиз лозим. Агар
газетамизга обуна бўлмаган бўлсангиз, ҳозирча мактаб кутубхонасидан
газетани топиб, қўлда ёки ксероксда кўчириб олиб, топшириқ варақаси-
ни тўлдириб, бизга йўллашингиз мумкин. Оралиқ якунлар ҳар ойда эълон

қилиб борилади. 3-4 та газетада берилган топшириқларни тўплаб, 1 та
хатжилдда юборишингиз ҳам мумкин.

Танловда қатнашаётган ўқувчилар газетамизнинг сентябрдан ап-
релгача бўлган сонларида берилаётган ҳамма топшириқларга жавоб
йўллаши зарур. Акс ҳолда, тўплайдиган умумий балли оз бўлиб қолиши
мумкин.

Конкурс ташкилотчилари ва ҳомийлар томонидан қўйидаги мукофотлар
таъсис этилган:

1-ўринни эгаллаган ўқувчига -
телевизор;

2-ўринни эгаллаган ўқувчига -
стерео магнитофон;

фаол қатнашган 10 та ўқувчига -
аудио-плеер

Конкурснинг якуний босқичи Тошкент шаҳрида 1999 йилнинг апрель ойида
ўтказилади.

**МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
ҚҲЙИДАГИ
МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ
МУМКИН:**

**700029. Тошкент
шаҳри,**

Мустақиллик майдони,

2-уй, 402-хона.

(Музаффар ПИРМАТОВга)

29 - ТОПШИРИҚ

„МУЛК“ БОБИНИ ТАКРОРЛАШ БЎЙИЧА ЯКУНИЙ ТОПШИРИҚ

**1. Қўйидагиларнинг ичидан
давлатга тегишли мулкларни та-
гига чизиб ажратинг.**

Ер майдонлари,
ер ости бойликлари,
ўрмон, Тошкент метроси,
сув омбори,
болалар боғчаси, кўриқхоналар,
тоғлардаги доривор ўсимликлар.

**2. Қўйида келтирилган нарсаларга
ким мулкдор бўлиши мум-
кинлигини аниқлаб, чизиқ билан
туташтиринг.**

**3. Қўйидагиларга ўз муносаба-
тингизни билдиринг. Тўғриси-
га “Р”, нотўғрисига “Ё”, номаълуми-
га “Н” ҳарфларини мос катак-
ларга ёзинг.**

1. Дастлаб оилавий мулк пайдо бўлган.
2. Ишчи кучи ҳар бир инсоннинг шахсий мулки ҳисобланади.
3. Барча табиий бойликлар давлат мулки ҳисобланади.
4. Фақат шахсий мулк хусусий мулкка айланиши мумкин.

**4. Давлат мулки ҳисобланган
корхона акциядорлар жамия-
тига айлантириш орқали жамоа
мулкига айлантириш жараёнини
баён қилинг.**

Жавоб:

**5. Жумланинг маъносини сақ-
лаб тўлдириг.**

Давлат мулкнинг

айлантирилишига хусусийлаштириш
дейилади.

**6. Қўйидагиларнинг ичидан мам-
лакат аҳолисига тегишли мулклар-
нинг тагига чизиб ажратинг.**

Ер ости бойликлари,
дарёдаги балиқлар, мактаблар,
деҳқон бозорлари,
тарихий ёдгорликлар, самолётлар,
кўллар, заводлар, боғчалар,
музейларда сақланаётган санъат
асарлари, театрлар, клублар,
автомобиллар.

**7. Қўйидагиларга ўз муносаба-
тингизни билдиринг. Тўғриси-
га “Р”, нотўғрисига “Ё”, номаълуми-
га “Н” ҳарфларини мос катакларга
ёзинг.**

1. Мактабдаги буюмлар мактаб жамоасининг мулки.
2. Телевизор оилавий мулк.
3. Томорқадаги ер ости бойликлари томорқа эгасиники.
4. Чўллардаги ўсимликлар ва ҳайвонлар ўрмон хўжалигининг мулки.

**8. Хусусий мулк билан шахсий
мулкнинг фарқи нимада?**

Жавоб:

9. Мулк бўла олмайдиган нарсаларни сананг.

Жавоб:

**10. Мактабдаги буюмларга нис-
батан мактаб жамоаси қандай
ҳуқуқларга эга?**

Жавоб:

11. 1) Дивиденд нима?

Жавоб:

**2) Дивиденд миқдори қандай
аниқланади?**

Жавоб:

АЗИЗ „ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР“
КОНКУРСИМИЗНИНГ САБОТЛИ,
МАТОНАТЛИ ҚАТНАШЧИЛАРИ!

Мана ўқув йили давомида, 1998 йил сен-
тябрь ойидан бошлаб давом этиб келаётган
конкурсимиз ҳам ўз ниҳоясига етай деб қолди.
Қўйида эълон қилаётган топширигимиз охириги
топшириқ бўлиб, у ва ундан олдинги топшириқ
жавобларини тезда 20 апрелгача жўнатишин-
гиз лозим бўлади. Кейинги 1-2 ҳафта ичида
биз сиздан келган ҳар бир жавобларни баҳо-
лаб, II-турга кимлар ўтганлигини аниқлашимиз
лозим бўлади.

Якунловчи турни Тошкент шаҳрида 20-23
май кунлари ўтказиш мўлжалланаяпти. Унинг
аниқ ўтказилиш вақтини яна эълон қиламиз.
Газетамизнинг кейинги сонларида II-турга
ўтган ўқувчилар исмлари эълон қилинади ва
улар конкурсга таклиф қилинадилар. Якунлов-
чи тур телевидение билан ҳамкорликда шоу-
кўрсатув кўринишида бўлиб ўтади.

Азиз ўқувчилар! Якунловчи тургача сиз
ҳақингизда тўлиқроқ маълумотга эга бўлиш
ниятимиз бор эди. Шу боис, жавобларингизни
қўйидаги анкета саволлари билан бирга жўна-
тишингизни сўраймиз.

“ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР”
КОНКУРСИ ҚАТНАШЧИСИ
ҲАҚИДА МАЪЛУМОТ

1. Фамилия ва исми шарифингиз

2. Мактаб ва синфингиз

3. Туғилган ой ва йилингиз

4. Қайси фанларга қизиқасиз?

5. Келажакда ким бўлмоқчисиз?

6. Иқтисодиёт асослари фани ўқитувчингиз

**7. Конкурс топшириқларининг неча
фоизига жавоб йўлладингиз?**

8. Топшириқлар ҳақида фикрингиз

**9. Жавобларни ёзишингизда
ўқитувчингиздан ёрдам сўрадингизми?**

10. Уйдагилардан-чи?

**11. Турар жой манзилингиз
(аниқ ва тўла бўлсин)**

Раҳмат, саломат бўлинг!

ЮРТБОШИМ ОМОН БЎЛСИН

Юртимизни ўйлаган,
Бахтимиздан сўйлаган.
Тангри башорат берган,
Юртбоши омон бўлсин.

Сўзларида маъно бор,
Тингласанг кетар ғубор.
Дейман такрор ва такрор,
Юртбоши омон бўлсин.

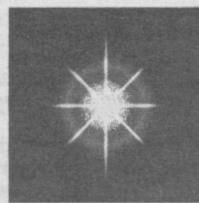
Дўстлар билан иззатда,
Ислом бобом Каримов.
Яшасин фароғатда,
Ислом бобом Каримов.

Ғанимлар надоматда,
Ислом бобом Каримов.
Кўёшдек ҳароратда,
Ислом бобом Каримов.

Нодирахон ҚОСИМОВА,
Фарғона вилояти,
Бешариқ тумани,
Карянбоқ қишлоғидаги мактабнинг
4 - "В" синф ўқувчиси.

“ТОНГ ЮЛДУЗИ”

Юлдуздек чакнаб тургин,
Юлдуздек порлаб тургин.
Сен менинг юлдузимсан,
Порлаган кундузимсан.
Сени мен йиртмайман ҳеч,
Тоза тутаман ҳар кеч.
Сени ўқийман ҳар кун.

Ухламай тунлар бутин.
Сен менинг юлдузимсан,
Порлаган кундузимсан.

Севара АБДУЛЛАЕВА,
Фарғона шаҳар,
33-ўрта мактабнинг
5 - "А"-синф ўқувчиси.

УСТОЗИМ

Илк бор қўйганимда мактабга қадам,
Тутқаздингиз сийпаб қўлимга қалам.
Бердингиз Алифбе номин олган китобни,
Ўргатдингиз бизларга ўқиш, ёзишни.
Сиздан минг розимиз, азиз устозим.

Ҳар бир ҳарфни биринма-бирин,
Ўқитдингиз ўргатиб ҳар бирин сири.
Бари билган-билмаганларимизни,
Сиз деб ўргандик ҳамма нарсани.
Сиздан минг розимиз, азиз устозим.

Ўқитдингиз тўрт йил бизларни,
Тарбиялаб ўстирдингиз ўғил-қизларни.
Синфимиз болалари йигирма иккита,
Сиздан минг розимиз Арзихол опа.

УСТОЗ - МИСЛИ ҚУЁШ!

Ассалому алайкум, севимли газетам “Тонг юлдузи”! Мен сени интизорлик билан кутаман. Мен сенга бизга қадрдон устозларимиз ҳақида гапирмоқчиман.

Биз илк бор партага ўтирганимизда бизга Осиёхон Мадаминаева дарс берганлар. Бизга оқ-қорани, яхши-ёмонни ўргатган ҳам шу киши эдилар. Кўз очиб-юмгунча 4 йил ҳам ўтди. Биз 5-синфда ўқиямиз. Ҳозир бизга Гўзалхон Ғаниева раҳбарлик қиладилар. Гўзалхон Ғаниева ёш бўлишларига қарамай, меҳримизни қозонганлар. Гўзалхон опа бизга рус тилидан дарс берадилар. Асарлардан парчаларни, шеърларни ифодали ўқиб берадилар. Устозимизни биздан умидлари катта. Биз устозимизни қадрлаймиз.

Ҳаётнинг оқи-ю қорасини ҳам,
Барчасин, ёмону яхшисини ҳам,
Бизларга эринмай ўргатган ҳам,
Устоздир, устоздир, устоз муаллим!

Устозлар бор экан, дунёда тинчлик,
Устозлар бор экан, ҳаёт эркинлик,
Устозлар биландир осойишталик,
Тоғим бўлинг ҳар қачон, устозим!

Устозларни қадрлайлик,
Устозларни ҳурматлайлик.

Камола ДЕҲҚОНБОЕВА,
Фарғона вилояти,
Бешариқ туманидаги
45-ўрта мактабнинг 5 - "Б" синф ўқувчиси.

ВАФОДОР ИТ

Ҳаётда вафодор ёр, вафодор дўст деган сўзларни кўп эшитамиз. Ҳозирга келиб одамлар орасида бу нарсга камайиб кетган. Бу вафодорликни тўрт оёқли хайвонларда ҳам учратиш мумкин. Мен сизларга вафодор ит ҳақида бир воқеани баён қилмоқчиман.

Бизни бир итимиз бор эди. У овчи итлардан бўлиб, исми ҳам “Пират” эди. Дадам кушларни овлашни яхши кўрар эдилар. Уйимизда бедана, булбул, каклик, саъва кушларини боқардик. Ўзимиз кўп қаватли уйда яшаганимиз учун итимиз эшик олдида ётар эди. Қаерга бормаилик, ёнимизда кўриқлаб борар эди. Дадамлар уни жуда яхши

парвариш қилар эдилар. У дадамларга жуда ўрганиб қолган эди. Нима бўлди-ю дадамлар касал бўлиб, оламдан кўз юмдилар. Шу кундан бошлаб итимиз ўзгача бўлиб қолди. Худди бир нимани йўқотгандай хомуш юрар, вовиллаб ҳам қўймас эди.

Бир куни уйда ўтирсак, итимизни увиллагани эшитилди. Ўшанда оқшом, ой ҳам тўлган эди. Аямлар ит увилласа ёмон бўлади, дедилар. Итни ёнига бутун нон қўйдик, қарамади ҳам. Фақат осмондаги ойга қараб увиллар эди. Уни кучоқлаб қарасам, кўзларидан юм-юм ёш оқаётган эди. Ўшанда итимиз дадамлар йўқлигини кумсаётганини сездим. Кей-

инчалик итимиз кетиб қоладиган бўлди, кейин билсак, у дадамлар яхши кўрган чойхонага бориб, увиллаб увиллаб қайтар экан. Мана уч йилдирки, уни қаердалигини билмаймиз.

Ўшандагина итларни вафодорлигига ишондим.

Маҳмуда ДАДАМАТОВА,
Тошкент вилояти,
Пискент шаҳридаги
8-мактабнинг
10 - "А" синф ўқувчиси.

ТУХМАТ

Воқеа

Баҳор. Кунлар иссиқ бўлиб бормоқда, баъзан ёмғир ёғиб турибди. Кушлар боғда бирин-кетин сайрамоқдалар, тонг пайти аста-секинлик билан қуйш уфқни қиздирмоқда. Кўчадаги говур-ғувурлар жуда авжида эди. Баҳор келиб, кунлар иссиб кетди. Далаларда иш қизғин. Дугонам Сарвинознинг дадаси Мирсаид ака деҳқончилик билан шуғулланади. У бозорга сабзавот ва полиз экинларидан олиб бориб сотарди. Сарвинознинг 6 ёшли синглиси ва 4 ёшли укаси ҳам бор.

Бир куни эшигимиз тақиллаб қолди, мен деразадан қарадим. Тонг энди ёришиб борарди. Ким экан деб тез ўрнимдан турдим, эшикни очиб қарасам, Сарвиноз йиглаб турибди.

- Нима қилди, Сарвиноз уйга кир, - дедим.
- Йўқ, уйга кирмайман, укамлар уйда ёлғиз қолишди, кўрқшади.

- Отанг борку, нега кўрқшади.
- Отамга, тухмат қилишиб қамаб қўйишди.
- Нимага?..
- Биласанку, кеча Қаландар аканинг уйида тўй бўлди. Ўшанда бир кишини ўлдириб кетишибди.

- Нима бировни ўлдириб кетишса сенинг дадангдан тухмат қилишадими?

- Билмадим, - деб бош чайқади Сарвиноз. Сарвинознинг онаси бундан 3 йил муқаддам вафот этган эди, бундан сўнг Мирсаид ака Мавлуда исмли аёлга уйланди. Мавлуда опа ёмон аёл экан, кечқурунлари кетиб қолар, бошқалар билан айш-ишрат қилар экан. Сарвиноз бош чайқаганча менга шуларни айтиб берди. Мен буларни онамга айтиб бердим. Онам отамга маслаҳат солдилар. Сарвиноз билан укаларига ёрдам бериб, ҳар куни бориб туришимни айтдилар.

Орадан кунлар ўтиб, Мавлуда опа Ўринбой исмли бир кишининг уйига кўчиб ўтди.

Икки ой қамоқда ўтириб, Мирсаид ака чиқиб келди. Мирсаид акага ўша Ўринбой тухмат қилган экан.

Душанба куни туш пайти Сарвиноз бизникига келиб, отаси озод бўлганини айтиб кетди. Укалари ҳам ўша кундан бошлаб ҳурсанд бўлиб, кўчада ўйнаб юришибди.

Гавҳар ЖУМАЕВА,
Сурхондарё вилояти, Ангор тумани,
Амир Темур номидаги мактабнинг 9 - "А" синф.

КОСМОНАВТ КУЧУКЛАР

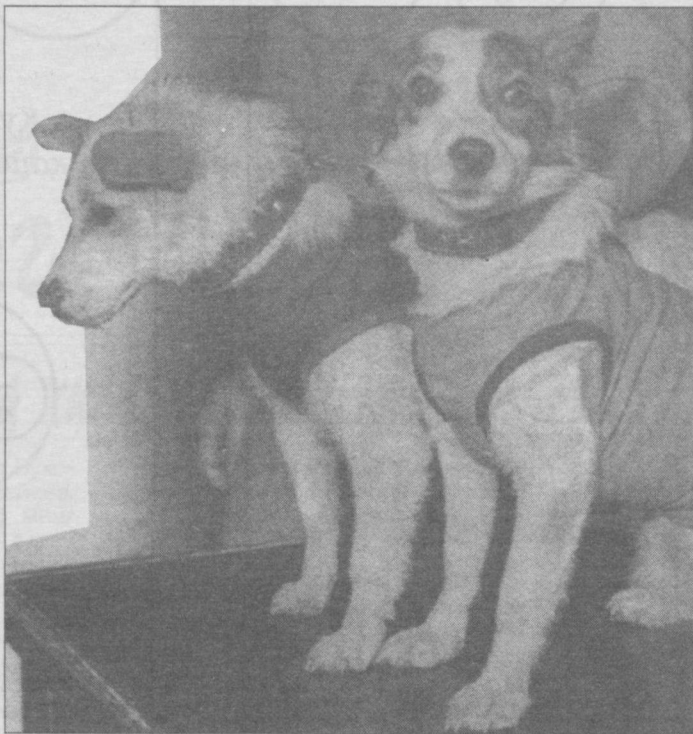
Космик кемада парвоз қилган Лайка лақабли кучукча 1957 йил 3 ноябрда старт олган. Аслида ҳайвонларни космосга учиратиш ундан ўн йиллар аввал бошланган эди. 40-йиллар охирида америкаликлар ракетаalarda фозога сичкон ва маймунларни чиқаришган эди. 1951 йил июлда собик СССРда Циган ва Дезик исмли кучуклар осмонга чиқарилган ҳамда улар парашютда ерга эсон-омон қўндирилган эди. Бироқ улардан ҳеч бири “космик саёҳатчи” унвонига мушарраф бўлмаган эди: чунки “космонавт” бўлиш учун, ҳеч йўкса, улар тушган ракета Ер сайёраси атрофида айланиб келиши зарур эди.

Шу маънода Лайка дунёда биринчи “космонавт кучук” бўлди. Бу фазода вазнсизлик ҳолатида бўлган даврда космик кема Ер атрофини уч марта айланиб чиққан. Кема ерга тушганидан сўнг маълум бўлишича, кеманинг совиш тизимида анча камчиликлар бор экан. Лайка ерга қўнганидан 4-5 соат кейинок қизиби кетиб, нобуд бўлди.

Шунда ҳам, барибир ракетада учган, космик кемаларда фазога чиққан барча жониворлар ерга эсон-омон қайтгани илм-фан учун катта ютуқ эди. Чунки 4 оёқли жонзотларнинг бешикаст парвози улар ортидан 2 оёқли тирик жонларнинг парвози бехатар бўлажигига ишонч уйғотди.

1960 йилнинг декабрь ойида эса ҳаёлга сиймайдиган ҳодиса рўй берди: Альфа ва Жулька лақабли кучуклар тушган космик кема космик ҳалокатга учради: кучуклар зудлик билан Ерга қайтарилди. Туйқусдан совуқ Сибирь ўрмонларига қўндирилган жониворлар музлама шароитига тушиб қолдилар, лекин бу вазиятга тез мослашишди. Улар ҳар томонлама биологик қонунлар асосида ҳаёт кечираверди.

Ундан бир неча ой олдин, яъни 1960 йилнинг август ойида Ер атрофини 17 марта айланиб қайтган Белка ва Стрелка лақабли кучукларнинг парвози ва ҳаёти оламга дoston бўлди. Тарихда қолди. Чунки бу “космонавт кучуклар” космосда жонли мавжудот эркин парвоз қилиши ва Ерга соғ-саломат қайтиши мумкинлигига кафолат бўлганди. Космик тадқиқотларнинг бошлиғи, машҳур олим Сергей Королёвнинг айтишича, “кучуклар ерга қўнгач, уларни Москвага жуда катта иззат-эҳтиром билан олиб келишган экан. Белка билан Стрелка Бош конструкторнинг шахсий самолётида, ҳатто унинг “муқаддасдан муқаддас” шахсий

Белка ва Стрелка муваффақиятли парвоздан сўнг.

диванида “ўтириб” келган эканлар.

Айтишларича, Юрий Гагариннинг фазога парвози масаласининг 1961 йилнинг эрта баҳорида космосга учирилган Удачи (Муваффақият) лақабли кучукнинг парвози ва эсон-омон ерга қайтиб тушиши ижобий ҳал этган экан. Аслида бу кучукнинг номи бошқача экану, Юрий Гагарин ирим қилиб парвоз олдида кучукка Удачи деб ном берган экан.

Бу кучук худди мана шу ном билан жаҳон космонавтикаси тарихида қолди.

Бу кучуклар - тарихий кучуклар! У парвоз чоғида содир бўлиши мумкин бўлган ҳалокатларга қўксини қалқон қилиб, одамзотга садоқат кўрсатиб, космосга йўл очган қахрамон кучуклардир.

КОСМОСДА КЕЛГАН АРЧАЛАР

1975 йилда “Союз-19” ва Американинг “Апполон” космик кемалари биргаликда парвоз қилганлар. Ўшанда космосда космонавтлар Леонов ва Кубасов америкалик астронавтлар билан дарахт уруғларини алмашишган эди.

- Бугунги кунда Москванинг Ҳарбий Ҳаво Маркази (ВВЦ) худудидаги Россия Фанлар Академиясининг ботаника боғида ўша уруғ-

лардан унган арчалар яшнаб турибди. Улар калифорниялик мутахассислар томонидан махсус саралаб олинган бўлиб, бизга америкалик дўстларимиз тухфа қилишган эди, - дейди Алексей Леонов, - менга бу арчалар жуда ёқиб қолгани учун Ҳарбий Ҳаво Марказидан менга ҳам ана шу кўчатлардан беришларини илтимос қилдим. Арча кўчатларидан 3 тасини дала-ҳов-

лимга экиб қўйганман. Ҳозир уларнинг баландлиги 3,5 метрдан юқори (АҚШда бу арчалар кўпинча 25 метргача ўсади). Мана, 3 йилдирки, менинг арчаларимга қораялоқ (дрозд)лар ин қуриб, тухум очадилар. Ўз вақтида биз америкалик астронавт дўстларимизга Сибирнинг сарв (кадр) дарахти уруғларини ҳадя этганмиз. Американинг бир неча кўрикхоналарига экилган сарв дарахтлари осмонга қараб бўй чўзаяпти.

(“АиФ” дан)

АТИР ҚАНДАЙ ПАЙДО БЎЛГАН?

Атир тайёрлаш қадимда жуда сир тутилган. Қадимги Мисрда, уларда фақат диндорларгагина ишонишган.

Қадим Шарқнинг ёқимли ҳидларга бўлган муҳаббатини Греция, Византия, Рим ўзлаштирган. Ювингандан кейин баданга ёқимли ҳидли ёғ сурилган. Бу одат тез урф бўлди. У шу қадар омма орасида ёйилиб кетдики, ҳатто Италия байрамида ҳатто ҳайвонларни ҳам бу хушбўй ҳиддан бенасиб қилишмаган. Атир тайёрлашдаги инқилоб XII асрда Италияда рўй берди. Яъни, атир суюқлигидан спирт олинди. Энди хушбўй аралашмалар спирт ёрдамида амалга ошириладиган бўлди. XIV асрга келиб бу рецептни Европанинг бошқа мамлакатлари ҳам ўзлаштирдилар. Атир ишлаб чиқариш Францияда XVII аср охирида бошланди.

КУЛЬАМ МЕНЧУ - КОШОНАМ МЕНЧУ

Инсон ўзига бошпана қуришни бундан минг-минглаб йиллар аввал бошлаган. Қадимда кишилар яшашлари учун қурган уйлар уй эгалари хоҳиш-истакларидан ташқари, иқлим ва уй эгаси билан қурилиш материалларига ҳам боғлиқ бўлган. Аждодларимиз қурган уйлар ҳолати душманлари таъзийки билан ҳам боғлиқ бўлган. Шунинг учун ҳам биринчи уй қаерда ва қандай қурилгани ҳақида тўлиқ маълумот бера олмаймиз. Уй қуришда ёғоч асосий хом ашё бўлган. Иссиқ ва нам ҳаволи ўлкаларда яшовчи аҳоли эса бошпаналарини ўсимлик поялари, похоллардан яшашган. Иссиқ ва қуруқ иқлимли ерлардаги аҳоли эса новдалардан уй кўтариб, уни лой билан сувашган. Лойсувоқ офтоб тафтида қуриб кулба бирмунча мустаҳкам бўлган.

Тахмин қилинишича, мисрликлар биринчи гиштни кашф қилишган экан. Месопотамияликлар эса гиштни қуёш ҳароратида “пиштишни” ўйлаб топишган.

ПУЛЛАРДАН ГУЛХАН ЁҚИБ...

Беш нафар француз альпинистлари Орегон тоғини текшираётди, адашиб қолишди ва улар чор тарафдан қулаган қор кўчкларини ўртасида “асир”га тушдилар. Совуқдан музлаб қолмаслик учун улар ёнларида бор ҳамма буюмларини ёқиб исинишди. Гулханга ташланган нарсалар орасида рюкзаклар, кийим-кечаклар, пуллар ҳатто кредит карточкалари ҳам бор. Харажат бекор кетмади: альпинистлар энг сўнгги пулига оловни туташтираётган вақтда осмонда қутқарувчи вертолёт кўринди.

Бироқ пул аччиғи - жон аччиғи, деганлари рост экан. Вертолёт учувчиси сайёҳларнинг аҳолини кўриб олдин кўрқиб кетди: уларнинг юзлари тимданланган, сочлари юлинган, тўзғиган эди. Кейин у бу талваса пулдан гулхан ёққанликнинг алами эканини англади.

ДУНЁНИНГ ЭНГ БОЙ ОДАМИ

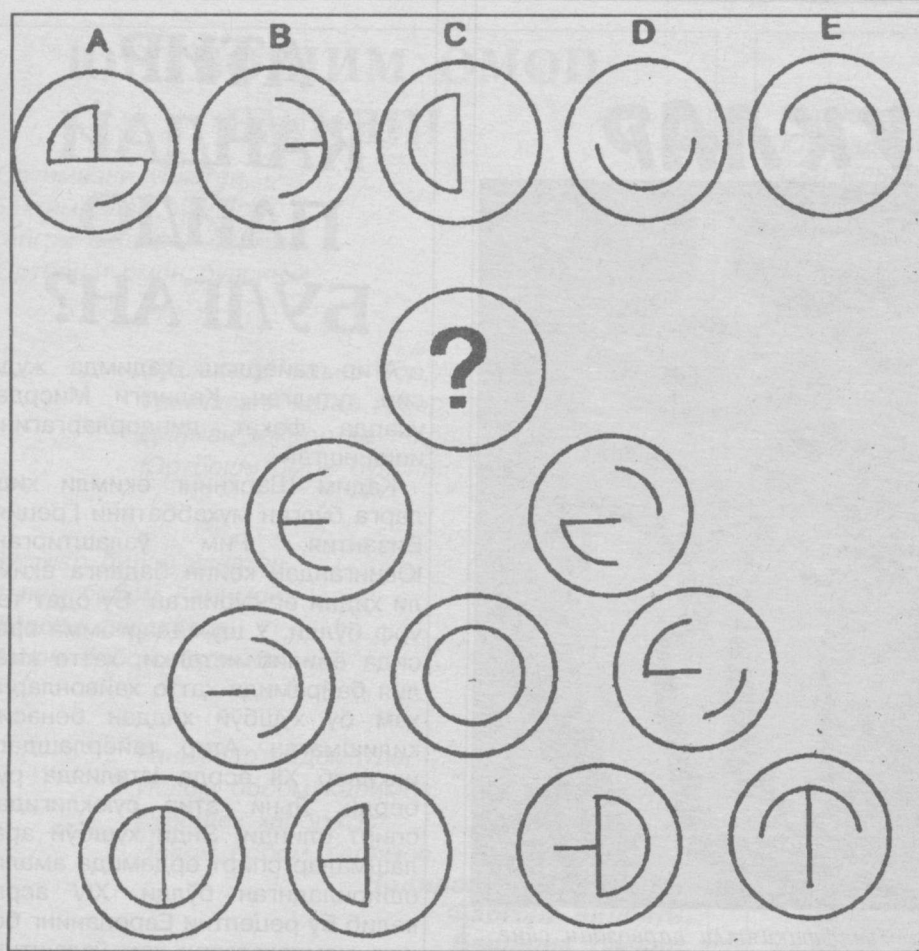
Дунёда энг бой одам эрамыздан олдинги 631 йилда вафот этган шох Аслирин Ашшурбаниполдир. У Ниневияда боқий дунёга кетар чоғида улкан тилла ханизаси қурдирган. Бу олтинлар ҳозирги пул ҳисобида 1566 миллиард долларга тенг келади.

КИЧКИНТОЙ БИЛАН ТОШБАҚА

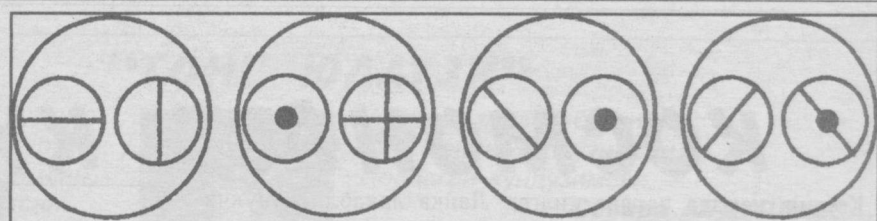
Бошқирдистонлик Федя эндигина 1 ёшга тўлган. У полда эмаклаб юрган чоғида диван остидан уйда боқиётган тошбақа чиқиб қолди. Шунда тошбақанинг оёқлари болакайга галати сўғичга ўхшаб кўринди, шекилли. У жониворнинг орқасидан эмаклаб бориб, тошбақанинг орқа оёғини ушлади, оғзига тикиб сўра бошлади. Нима гаплагини англаган беозор жонивор аста хириллай бошлади. Ошхонада куймаланиб юрган Федянинг онаси бу

овозни эшитиб хонага кирди ва жонивор оёғини болакайнинг оғзидан базўр тортиб олди. “Тез ёрдам” болага ҳам унинг “энага” тошбақасига ҳам эҳтиёт шарт чораларини кўрди. Натижада, ҳар иккаласи ҳам соғлом ва бешикаст ўсмоқда.

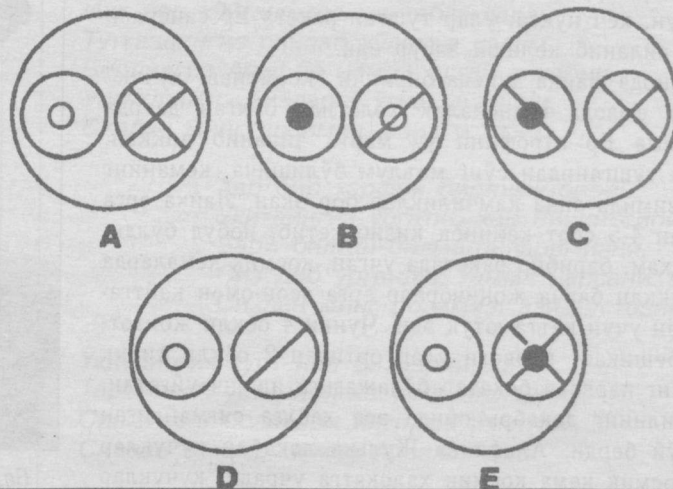

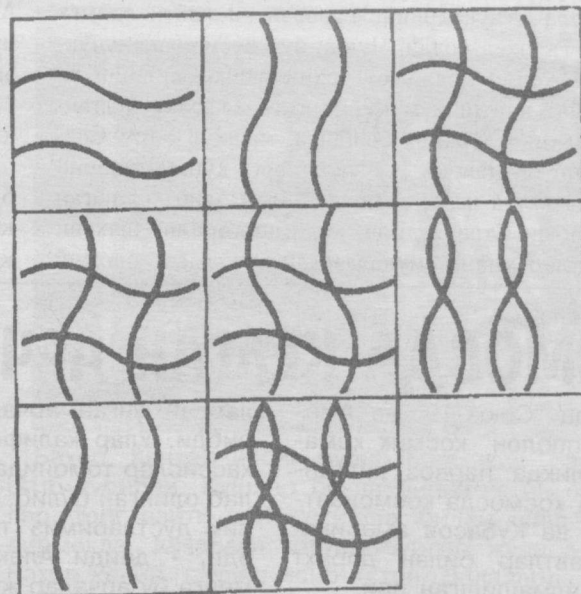
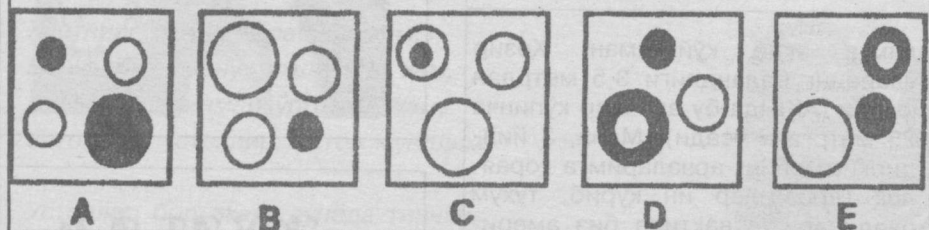
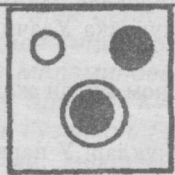
Айланалардан қайси бири (A,B,C,D ёки E) сўроқ белгиси бўлган айлана ўрнига мантиқан тўғри келади?

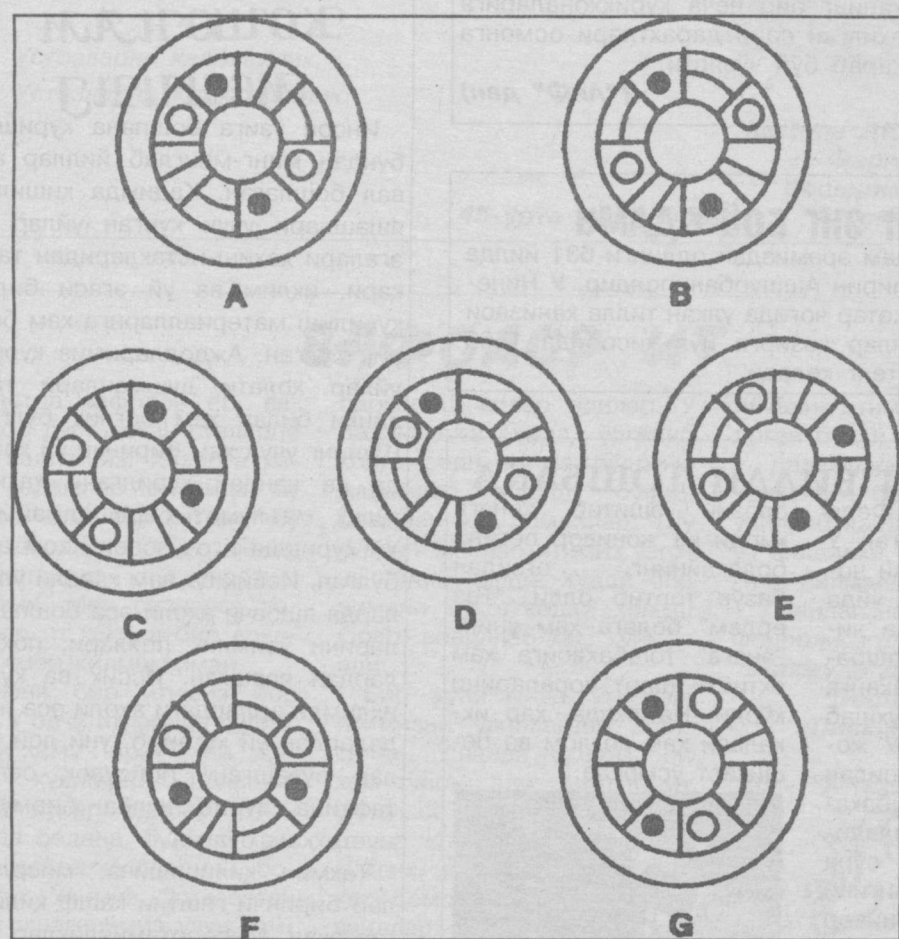
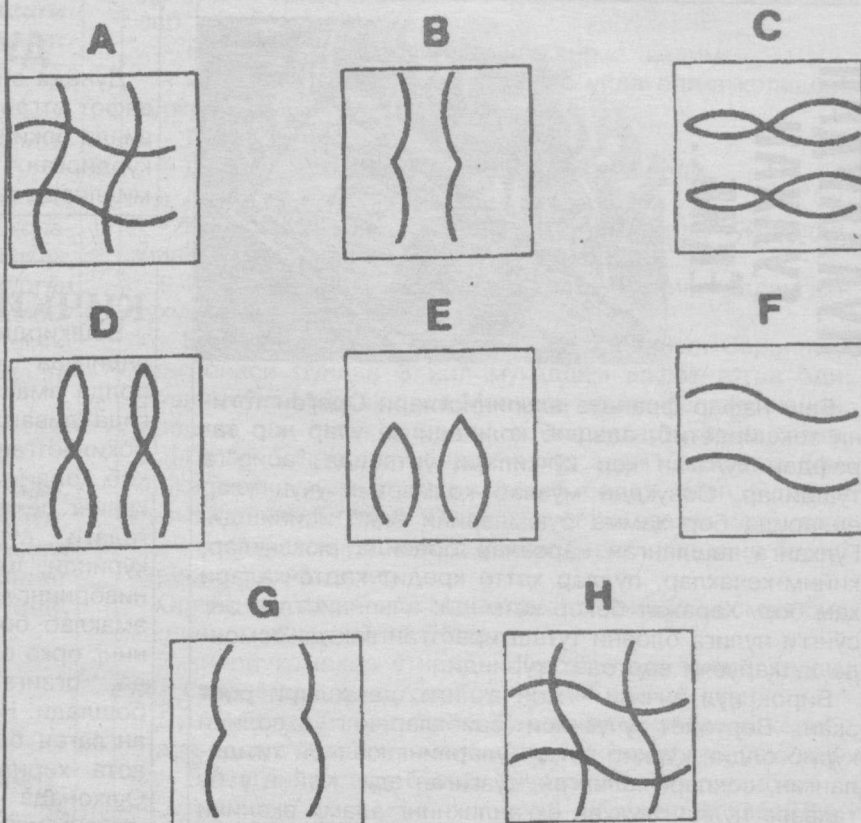
Қуйида келтирилган айланаларнинг қайси бири юқоридаги қаторни давом эттириши мумкин?

Қуйида берилган бешта квадратдан қайси бири ўнг томондаги квадратга кўпроқ мос келади?

Қуйидаги квадратлардан қайси бири юқорини тўлдириши мумкин?

Бу шаклларнинг қайси бири ортиқча?

Хатлар тегирилмончи

ТИНЧЛИККА НИМА ЕТСИН

«Она юртинг омон бўлса, ранги руйинг сомон бўлмас», — дейди доно ҳалқимиз. Мана, тинч ва то-тув осойишта юртимизга ўз қора ниятини амалга оширмоқчи бўлган, бир қанча инсонларнинг умрига зомин бўлган, юртбошимизнинг ҳаётлариға қасд қилганларнинг ишлариға ҳам бир ярим ойдан ошмоқда. Ҳали ҳам инсон кўнглидаги ғазаб, нафрат ўти сўнгани йўқ.

Биз баҳорги таътил кунларида синфимиз билан жаннатмакон юртимизнинг гўзал гўшаларини сайр қилдик, жумладан Амир Темури музейини, Алишер Навоий боғини айланиб, она Ватанимизнинг бундай ажойиб маконлари борлигидан фахрландик. Шу билан бирга мана шундай заминни топтамоқчи бўлганларга нисбатан яна нафратимиз ортди.

Биз ёшлар бу ноинсофларнинг нияти амалга ҳеч қачон ошмаслиги, бунинг ўзимизни ўқишимиз, билимимиз билан жавоб беришимиз, ҳеч қандай васвасаларга учмаслигимиз кераклиги ҳақида суҳбатлашдик.

Мен бутун синфимиз ўқувчилари номидан юртбошимизга Оллоҳдан узоқ умр тилаб, биз ёшлар ҳаммиша уларга ҳамроҳ эканлигимизни билдирмоқчиман.

Ота боболаримизда чиройли нақл бор. «Бир кун уруш бўлган уйда, қирқ кун барака бўлмайди».

Шунинг учун ҳам тинчликка нима етсин, — десалар керак. Биз тинчликни асраймиз.

Шахло МУТАЛОВА,
Тошкентдаги 203-мактабнинг
11-«А» синф ўқувчиси.

ШОПУР ОБОД ҚИЛГАН ШОФИРКОН

Қадимий ва навқирон Бухорони ким билмайди, дейсиз. Ундаги кўхна обидалар минг йиллар тарихига гувоҳ олган куббали мақбаралар, ҳатто чет элликларнинг ҳам ҳайрат нигоҳини шуълалантиради. Бухородаги Шофиркон тумани ҳақида Х асрда яшаб ўтган машҳур тарихчи олим Абу Бакр Муҳаммад ибн Жаъфар ан Наршахий «Бухоро тарихи» китобида ёзишича, сосонийлар сулоласидан бўлган Кирнинг фарзанди ўз отасига аччиқ қилиб бу вилоятга келган экан. Унинг исми Шопур экан. «Пур» Эрон тилида «ўғлон» деган маънони билдирар экан.

У Бухорога келганида Бухорхудо уни яхши қабул қилади. Шопур ов қилишни хуш кўрар эди. Бир куни у ов қилиб юриб, бўш ётган томонларга бориб қолади ва Шопур ерларни обод қилишга чоғланади. Кўп ўтмай чирой тусини олиб гавжумлашган бу ер Шофиркон деб атала бошлайди.

Махфурат МЎМИНОВА,
Бухоро вилояти,
Шофиркон туманидаги
А. Мўминов номи
мактабнинг 9-синф
ўқувчиси.

ЗАМОНГА МОС БЎЛАМИЗ

Юртбошимиз И. А. Қаримов биз ёшларга ишониб «Ўзбекистон келажаги ёшлар қўлида» деб мурожаат қилмоқдалар. Ва бунинг учун кўп имтиёзлар яратиб бермоқдалар. Турли илм масканларида таълим олаётган ёшларнинг келажаги-ота-оналар ҳам бефарқ қарамасликлари керак, уларнинг ҳар бир ҳаракатидан огоҳ бўлиб туришлари лозим.

Мен ҳозир Ўзбек-турк лицейининг 7-«А» синфида таҳсил олмоқдаман. Бу даргоҳда

ҳар бир фанга алоҳида эътибор қаратилган. Менинг энг яхши кўрган фанларимдан бири инглиз тилидир. Бизга бу тилни осон ўргатиш учун расмий китоблар, луғатлар, телевизор ва лингфонлардан фойдаланиб машғулотлар ўтиломоқда.

Биз замонга мос ёшлар бўламыз.

Шохруҳ БОЛТАЕВ,
Термиз шаҳар,
Ўзбек-турк лицейининг
7-«А» синф ўқувчиси.

ҚЎШАЛОҚ БАЙРАМ

Ҳаммамизга маълумки Наврўз тантаналари ҳали ҳам туғанича йўқ. Бизнинг мактабимизда Наврўз байрами арафасида мактабимизнинг жажжи ўқувчилари, биринчи синф ўқувчиларининг Алифбе байрами бўлиб ўтди. Бу байрамда ўқувчилар ёзиш ва ҳисоблашни қандай ўзлаштириб олишганини намойиш этишди. Бир-биридан гўзал куй ва кў-

шиқлар ижро этаётган бу ўқувчилар ҳамманинг дилига бир олам қувонч улашди. Байрамга йиғилган ота-оналар ҳам фарзандларининг қувончига шерик бўлишди.

Гулнора ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Андижон вилояти,
42-ўрта мактабнинг
7-«Д» синф ўқувчиси.

ЭКМОҚ НИЯТИНГ БЎЛСИН!

Баҳор келса қишлоғимиз янада гўзаллашади. Ариқлар тозаланади, дарахтлар оқланади, янги-янги кўчатлар экилади. Бу яхши анъанага биз мактаб ўқувчилари ҳам жон деб иштирок этаяпмиз. Мактабимиз боғидаги кўчатларга сув қуямиз, парвариш қиламиз.

Синф раҳбаримиз Мавлуда опа Содиқова «дарахтларга озор бериш, жуда ёмон иш», дейдилар. Бир куни устозимиз:

— Агар одам ўзининг қандайлигини билмоқчи бўлса, кўчат эксин. Яхши инсоннинг кўчати кўкаради, ҳосили мўл бўлади, — дедилар.

Яна кўшимча қилиб ҳадислардан қуйидагиларни ўқиб бердилар:

«Экмоқ ниятида кў-

лингизда кўчат турган пайтда, беҳосдан қиёматқоим бўлиб қолиши аниқ бўлганда ҳам, улгурсангиз уни экиб қўяверинг».

«Қайси бир мўмин бирор экин экса ёки мева-ли дарахт ўтказса-ю, улардан қушлар, одамлар ёки хайвонлар еса, бу унинг учун садақа ҳукмида бўлади».

Бу гапларни эшитиб, уйга борганимда турли дарахт кўчатларини экдим. Истардимки, барча тенгдошларим ҳам бир тупдан бўлса ҳам дарахт кўчатими, гул кўчатими эксалар, юртимиз янада гўзаллашарди.

Ойбек СУЛТОНОВ,
Бувайда туманидаги
5-мактабнинг 5-«А»
синф ўқувчиси.

Устоз шогирд ҳақида

ЗАРИНА

Мен Фиждудон шаҳридаги 6-гимназияда она тили ва адабиёт фанидан дарс бераман. Хоҳ дарс жараёни бўлсин, хоҳ синфдан ташқари ишлар бўлсин, ўқувчиларим доимо кўз қароғимда. Мактабимизнинг 6-«А» синфида ўқийдиган Ҳабибуллина Зарина намунали хулқи, камтаринлиги, меҳнатсеварлиги, муомаласи билан ҳаммадан ажралиб туради. Зарина тикиш, тўқиш, кўшиқ айтиш, рақсга тушишга ҳам жуда уста. Зарина жуда чиройли ва бетакрор расмлар ҳам чизади. Заринанинг иншо, баёнларини ўқиганда ва текширганда дилим яйрайди. Мактабимиз рейтинг назоратига асосланган. Барча фанлар янги педогогик технология асосида олиб борилади. Мен ҳар гал Заринанинг ёзма ишлариға ва жавоблариға 100 балл қўяман. Мен қатори бу синфда дарс ўтадиган барча ўқитувчилар ҳам Зарина ҳақида шундай фикрда. Зарина ҳақиқатдан ҳам аълочи ўқувчи, ажойиб синфдош, меҳрибон дугона. Унинг бобо бувилари ҳам Фиждудондаги ажойиб ўқитувчилардан. Заринанинг келажақдаги орзуси ҳам ниҳоятда гўзал. Мен бу ўқувчимга омадлар тилаб зиё масканининг зебо қизи, илоҳим барча орзуларинг ушалсин, дегим келади.

Зиё масканининг зебо қизисан,

Хулқу латофатда якто қизисан.

Кўзгусан, ёғдусан, илму толибсан,

Сен кўнгли осмонсан, само қизисан.

Бухоро вилояти,
Фиждудон шаҳридаги
6-гимназиянинг
она тили ва адабиёти ўқитувчиси

ИЖОД ҚИЛИШ УЯТМИ?

Бизнинг мактабимизда «Ёш қаламкашлар» тўғараги очилган. Йил бошидан шу тўғарак аъзосиман. Республика ва туман газеталарида мақолаларим тез-тез чиқиб туради. Уларда ўз мақолаларимни кўриб жуда ҳурсанд бўламан. Лекин кунларнинг бирида ўзим ҳақимда кўнглини оғритувчи бир гап эшитиб қолдим. Ўшандан кейин ўзимни бошқача ҳис

қила бошладим.

Кўнглимда ўша дугонамга аллақандай нафрат пайдо бўлди. Чунки, ижодни ҳар ким қилавермайди-ку! Наҳотки шеър ёки ҳар хил хикоялар ёзиш гуноҳ ёки айб бўлса? Ижод билан шуғулланиш уятми?

Нигора НАВРЎЗОВА,
Самарқанд вилояти,
Қўшрабат туманидаги
55-ўрта мактабнинг
11-синф ўқувчиси.

Соғинч тўла осмоним, Баҳор!

ЎЗИМИЗНИНГ ҒАҒУР ҒУЛОМ

1. ТУРТКИ.

Ёз кунларининг бирида уй ҳовлимиздаги узум сўриси тагидаги сўлимгина супада, ўзбек адабиётининг йирик вакилларида бири, Ўзбекистон халқ шоири, Давлат мукофоти лауреати Ғафур Ғуломнинг «Шум бола» китобини ўқиб ўтирдим. Ҳозирда марҳум бўлган Мансур бобом хассасини дўқиллатганича эшикдан кириб келди. Мен бир зум китобдан кўзимни узиб бобом билан қўл бериб кўришдим.

— Кўп яша, ўғлим, кўп яша, хўш, қандай китоб мутула қилипсан, — деди Мансур бобом.

— Ғафур Ғуломнинг «Шум бола» китобини мутула қилипман, бобо.

— Қайси Ғафур Ғуломнинг? Ўзимизнинг Ғафуржонни-ми?

— Ия, бобо, ўзимизнинг Ғафуржонни деганингиз нимаси. Ахир бу академик ва катта шоир Ғафур Ғуломнинг китобику, бобо?

Бобом қаҳқаҳа уриб кулиб юборди. Мен эса бобомни не боисдан бунчалар қаҳқаҳа уриб кулаётганлигига ажабланиб, бобомга ҳайрат билан қараб турардим.

— Эй, болам, ахир, ўша сен айтаётган академик ва катта шоирнинг қишлоғимизга узоқ йиллар келиб кетиб юрган ўзимизнинг Ғафуржон бўлади.

— Бундан чиқди, бобо, биз мактаб дарсликларида ўқиб ўрганаётган атоқли адиб Ғафур Ғулом бизнинг қишлоққа келган эканда? — ҳайратланиб сўрадим.

*Азиз асримизнинг азиз онлари,
Азиз одамлардан сўрайди қадрин,
Фурсат ғаниматдир, шоҳ сатрлар-ла,
Безамоқ чоғидир умр дафтарин.*

Ғафур Ғулом.

— Ҳа, болам, у киши қишлоғимизга келибгина қолмай, хатто бир неча ойлаб ҳам яшаб ижод этганлар. Ҳамқишлоғимиз Пўлатхўжа Сиддиқхўжаев билан Ғафуржон жуда қалин дўст бўлишган. Пўлатхўжа ака ўша кезларда «Сувчи» тахаллуси билан шеърлар ёзарди. Абдулла Қодирий, Усмон Носир, Чўлпон, Фитрат, Элбеклар билан ҳам дўст бўлиб, улар билан тез-тез ижодий алоқада бўлиб турарди. Қишлоғимиз Кавардонга ҳам Ғафуржонни илк бор Пўлатхўжа ака олиб келган эдилар.

— Бобо, Пўлатхўжа бува ҳозир ҳаётмилар? — Мен қизиққанымдан яна бобомни савола тутдим.

Мансур бобом бошини сарак-сарак қилганча: «Эй, болам, Пўлатхўжа акага ўхшаган қанчадан-қанча яхши одамларни баъзи ғаламислар тухмат балосига дучор қилмади. Пўлатхўжа акани дўстларини қамокқа ола бошлаганда уни ҳам четлаб ўтмадилар. 1933 йил уни ҳам қамокқа олдилар. Пўлатхўжа ака шу кетганича қишлоққа қайтиб келмади. Яқинда аллакимдандир Пўлатхўжа акани «Гулистон» журналида оқлаб ёзибди, деганини эшитиб

беҳад хурсанд бўлдим. Ҳақиқат борлигига имон келтирдим.

— Ўғлим, ана шу сен мутула қилаётган «Шум бола» китобини менга ҳар гал Соҳиба амманг ўқиб берганда, қишлоғимиз кишилари кўз олдимга келади. Шу китобнинг айрим боблари қишлоғимизда ёзилмаганимкан, деган ўй дилимдан ўтади.

Аммо дунёга ҳеч ким устун бўлмас экан. Кўп ўтмай мен учун меҳрибон бўлган Мансур бобом оламдан ўтди.

Лекин мен ҳар гал Ғафур Ғуломнинг «Шум бола» китоби асосида ишланган кинофильмни ойнаи жаҳон орқали кўрганимда юқоридаги болалик кезларимда бобом билан бўлган суҳбат ҳаёлимга келади атоқли адибни ростдан ҳам она қишлоғим Кавардонда бўлган ва бўлмаганлигини билишга ундайди ва мени изланишга чорлайди...

2. ТАНИШУВ.

1926 йиллар кавардонлик Пўлатхўжа Сиддиқхўжа ўғли Сувчи Республикаимизнинг энг кўзга кўринган ишчи-деҳқон мухбирларидан бири эди. «Қизил Ўзбекистон», «Камбағал деҳқон», «Батрак» газеталари,

«Муштум» журнали саҳифаларида унинг турли мақолалари ва корреспондентиялари босилиб турарди. Ўша йили Пўлатхўжа ака Сиддиқхўжаев «Қизил Ўзбекистон» газетасининг ходими таниқли ўзбек журналисти Аҳмаджон Ёқубов билан Москвада бўлган ишчи-деҳқон мухбирларининг III-съездига Ўзбекистондан мухтор вакил бўлиб бориб Лениннинг сингилиси Мария Ильична Ульянова билан ёнма-ён суратга тушишади. Бу сурат ўша йили «Правда» газетасида ҳам эълон қиланади.

Пўлатхўжа ака Москвадан қайтган, кўп ўтмай «Правда» газетасига йўллаган хатида бундай деб ёзади: «Ўзбекистоннинг узоқ, бурчакларидан бирида яшаганим холда ёш новдаларнинг гуллашига кўмаклашман, ўтмишнинг қора меросига қарши тинмай курашаман, Республикаимизда рўй бераётган буюк ишларни амалга оширишда ёрдам бериш билан бир қаторда матбуотни кенгайтириш йўлида хизмат қиламан».

... Ёз кунларининг бирида Пўлатхўжа ака «Муштум» жур-

налига боради. Абдулла Қодирий ўтирган хона эшигини аста тақиллатди.

Ичкаридан: «Кираверинг!» деган Қодирий домланинг овози эшитилди.

— Ассалому алайкум, домла, — дея хонага бошига дўппи, эгнига ола чопон кийган, қоп-қора мўйловли Пўлатхўжа ака кириб келди.

— Ва алайкум ассалом, келсинлар, Сувчи қадамларига тасанно, — дея Қодирий домла ярим хазил ила қўл бериб кўришиб самимий кутиб олди.

Қодирий домланинг ёнида эса, Пўлатхўжа ака учун нотаниш бўлган ўрта бўйли, қадди-қомати келишган ёш йигит ўтирарди.

Абдулла Қодирий бир дақиқали жимликдан сўнг, — «Пўлатхўжа, бу йигит ўзимизнинг эндигина ўсиб келаётган шоир укаларимиздан Ғафур Ғулом бўлади», — дея таништирди. Бу танишув Пўлатхўжа акани Ғафур Ғулом билан дўст ва тутинган ака-ука бўлишга олиб келди.

(Давоми бор).

Сешанба 13 апрель

Ўз.ТВ 1.

9.10 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари» Телесериал 37 қисм.

10.05. «Янги алифбони ўрганамиз».

10.30. Ҳайдар Муҳаммад. «Сехрли танбур». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат Академик драма театрининг спектакли.

11.30. Сиртқи телевизион олимпиада.

12.05. «Мактублар-кабутарлар».

13.15. «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.

18.10. «Кичкинтоймиз-гигинтоймиз».

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2.

18.05. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари» Телесериал 37-қисм.

Ўз.ТВ 3.

18.10. Болалар учун «Энди эртақ бошланади».

18.25. «Сен ҳақингда ва сен учун».

Ўз.ТВ 4.

15.20. «Бинафша».

17.15. «Куйини топинг».

17.45. Мультчархпалак — «Ака-ука Гримлар», «Куёнча ва типратикон» 2-қисм.

Чоршанба 14 апрель

Ўз.ТВ 1.

12.05 «Сиртқи телевизион олимпиада»

14.35. Болалар учун «Санъат гунчалари».

18.10 «Сени Ватан кутади».

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2.

18.05. «Янги авлод» студияси намойиш этади «Билагон маслаҳати», «Мульттомоша».

Ўз.ТВ 3.

18.10. «Ёрилтош».

Ўз.ТВ 4.

17.45. Мультчархпалак «Ака-ука Гримлар», «Темир одам» 1-қисм.

19.45 «Хайрли тун, кичкинтойлар».

Пайшанба 15 апрель

Ўз.ТВ 1.

9.10. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари» Те-

«Ойнаи жаҳон» - БОЛАЛАРГА

лесериал 38-қисм.

10.05. «Ассалом, Япон тили».

10.55 Кундузги сеанс «Хаворанг атиргул». Бадийий фильм.

12.05. «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.

18.10. Болалар учун «Фарзанд-умид юлдузи».

20.10. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2.

18.05 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари».

Ўз.ТВ 3.

18.10. «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ 4.

17.00. «Жонли сайёра».

17.15. «Куйини топинг».

17.45. Мультчархпалак «Ака-ука Гримлар», «Темир одам» 2-қисм.

Жума 16 апрель.

Ўз.ТВ 1.

10.25. «Немис тили».

12.30 Кундузги сеанс «Федерал полиция». Кўп қисмли бадийий фильм 5-серия.

20.10. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2.

18.05. «Янги авлод» студияси намойиш этади («Эркатой», мульттомоша).

18.40. «Қизим сенга айтаман».

Ўз.ТВ 3.

9.00. «Ёрилтош». Мульттўплам.

9.50. «Болажонлар экрани».

12.00. «Туризм ҳақида».

18.10 «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ 4.

17.45 Мультчархпалак «Ака-ука Гримлар», «Ганс ва Гретель» 1-қисм.

18.45. «Мўъжизалар майдони».

19.45. «Хайрли тун, кичкинтойлар».

Шанба 10 апрель

Ўз.ТВ 1.

«УМИД» намойиш этади.

9.45. «Кўзгу».

10.15. «Мен билган ва билмаган дунё».

11.20. «Ёднома».

14.05. Кундузги сеанс: «Шаҳризоданинг янги эртаги» Бадийий фильм

18.00. «Ҳа-ҳа-ҳа» Ҳазил, ҳажв, хангома».

19.55. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2.

10.00. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари» Телесериал 37-қисм.

18.05. «Янги авлод» студияси намойиш этади. (Уйна, болажон, ўйна! Мульттомоша).

Ўз.ТВ 3.

9.00. «Ёрилтош». Мульттўплам.

10.40. «Болажонлар экрани».

18.10. «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ 4.

11.05. «Фан-тайм» Инглиз тили болалар учун.

11.15. «Жонли сайёра».

11.50. «Жонли тил».

18.50. «Бинафша».

19.15. «Биргаликда куйлаймиз».

Якшанба, 18 апрель.

Ўз.ТВ 1.

8.30. «Камалак». Болалар учун кинодастур.

9.15. «Ғаройибот».

«УМИД» намойиш этади.

10.00. «Ватанимга хизмат қиламан».

11.00. «Болалигим-пошшолигим».

12.20 «Шохруҳ клуби».

13.10. «Кувноқ шартлар». Телемусобақа.

16.55. Болалар учун «Фламин-

го».

17.15 «Олтин тож» Телевизион ўйин.

Ўз.ТВ 2.

9.00. «Янги авлод» студияси намойиш этади.

9.50. «Инглиз тили сиз учун».

10.25. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари» Телесериал 38-қисм.

11.25. «Якшанба — болалар учун».

12.10. «Синфдош».

14.20. «Цирк, цирк, цирк».

17.45. «Бугуннинг боласи».

18.05. «Янги авлод» студияси намойиш этади. (Катта та-наффус).

Ўз.ТВ 3.

9.00. «Мультжумбоқ».

10.40. «Болажонлар экрани».

14.35. «Сирли олам».

18.20. «Ёрилтош». Мульттўплам.

Ўз.ТВ 4.

9.05. «Эртақларнинг сеҳрли олами».

13.00. «Тенгдошлар».

18.50. «Бу ажиб дунё».

Душанба 19 апрель

Ўз.ТВ 1.

20.20. «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ 2.

18.05. «Янги авлод» студияси намойиш этади (Кувноқ учрашув, Мульттомоша)

18.10. «Сен ҳақингда ва сен учун».

Ўз.ТВ 4.

17.00. «Бу ажиб дунё».

17.45. Мультчархпалак «Ака-ука Гримлар», «Куёнча ва типратикон».

Азиз ўқувчилар! Ўзбекистон телевидениеси Сизлар учун ушбу дастурни тайёрлади.

Кўрсатувларимиз, мультфильм ва фильмларимиз ҳақида ўз фикр ва мулоҳазаларингизни «Тонг юлдузи» газетасига ҳамда Ўзбекистон телевидениесининг «Умид» Бош муҳарририятига ёзиб юборинг.

Тоҳир МУЛЛАБОВЕ, Ўзбекистон телевидениеси «УМИД» Бош муҳарририятининг гуруҳ раҳбари.

Бузургмехр айтади:
«Оталар болаларга ме-
рос қилиб қолдирадиган
нарсалар ичида одоб-
дан кўра улугроқ нарса
йўқ».

**«Калила ва Дим-
на»дан**

Унча катта бўлмаган ма-
ҳалла гузари атрофида
ёш-яланглар, кекса онахо-
ну-отахонлар кўз қулоқ бў-
либ юришибди. Ташқари-
даги каравотда чой ичиб,
дам олиб ўтирганларнинг
фикри ҳаёли ичкарида. Бу
ерда мерос масаласи му-
ҳокама бўляпти.

Баҳорнинг сўнгги кун-
лари. Клубнинг унча катта
бўлмаган зали. Саҳна то-
монда суд ҳайъатлари.
Эшик рўпарасида гувоҳ-
лар. Меросхўрлик даъво
қилаётган Ортиқбой ол-
динги қаторда сувга туш-
ган мушукдек бўйини қи-
сиб, гоҳ судьяга, гоҳ гу-
воҳларга разм солиб кўя-
рди. Унинг қорайиб кет-
ган лочирага ўхшаш юзи-
да аллақандай ташвиш,
ғамгинлик сезилиб туриб-
ди. Анчагина асабийлаш-
ганидан бой ўғлинигиға
ўхшаш кўзлари пирпирар,
қовоғи солинган эди. Ус-
тидаги жигарранг халати
рангини баттар бўғиб ту-
рарди.

Суд раиси ўрта ёшлар-
даги бўғдойранг, содда-
гина кийинган аёл гувоҳ-
ларнинг сўзларига
зийраклик билан қулоқ со-
лаяпти. Пастдаги столда
оқ-сарикдан келган нозик-
кина котиба қиз судда сўз-
лаётганларнинг сўзларини
қоғозга туширяпти.

— Даъвогар Ортиқбой!
Айтингчи, онангиз Тожи
хола вафот этганда сиз
қаерда эдингиз?, — сўра-
ди судья.

— Наманганда, — жавоб
берди Ортиқбой ўрнидан
туриб.

— Демак бу ерга онан-
гизнинг ўлимидан кейин
келгансиз, шундайми?

— Ҳа.

— Ўтиринг.

Ортиқбой сал нарироқ-
да ўтирган ўн уч ёшлар-
даги қотмадан келган кўз-
лари ўйнаб турган болага
қаради. Бу Тожи холанинг
ўғай ўғли, яъни иккинчи
даъвогар Мақсуд эди. Ор-
тиқбой унга қуш қараш қи-
либ разм солди-да, енгил
гавдасини стулга ташла-
ди. Судья сочларига оқ
оралаган салобатли олти-
миш ёшлардаги киши би-
лан нималарнидир пичир-
лашиб гаплашди ва Мақ-
суддан сўради.

ЯХШИ ОШИНИ, ЁМОН БОШИНИ ЕЙДИ

Азиз болажонлар, набирала-
рим! Доно халқимизнинг «Бо-
ла азиз, одоби ундан азиз»,
деган ажойиб бир мақоли бор.
Буни ҳар бир ота-она, айниқса
сиз болажонлар яхши англаб
олишларингиз даркор. Чунки
каттадир, кичикдир, у одобли,
тарбияли бўлса, ҳеч қаерда ва
ҳеч қачон камлик кўрмайди.

Мен умр бўйи, яхши бўлса
етар муродга, ёмон бўлса қо-
лар уятга, деган мақол асоси-

да шеър, ҳикоя, фельетон ва
бошқа асарлар ёздим. Улар-
нинг кўпчилиги газета ва жур-
налларда босилиб чиққан.
Айниқса 1950 йиллардан бош-
лаб сеvimли газетангиз «Тонг
юлдузи» (Ленин учкуни) ва
«Муштум» журналинда сиздек
болажонларнинг ўқиш, юриш
— туришлари ҳақида мақола ва
фотосуратларим билан қатна-
ша бошладим.

Куйида саргузашт қиссамни

— Сиз Тожи холанинг ўғ-
ли борлигини билармингиз?

— Шундай одам борлиги-
ни раҳматли Тожи холамдан
эшитгандим-у, кўрмаган
эдим.

— Кимда са-
вол бор? — сў-
ради судья яна
атрофидаги
ўтирган суд

нг вафотидан кейин бу ерга
келдингиз? Кейин мерос та-
лаб қиляпсиз...

Ортиқбой жавоб бера ол-
мади шекилли, пешонаси
терлаб тиришди-да, кўзла-
рини пирпирата бошлади.

Нодан Нога

Маҳмуд ИБРОҲИМОВ МЕРОС (Саргузашт қисса)

ҳайъат-аъзола-
ридан. Ҳеч ким
га пирмади.

Баъзилар «йўқ» деган ишо-
рани билдириб, бош қимир-
латиб қўйишди.

— Ўтиринг, — деди судья
Мақсудга. У ўтирди. Хонага
пашша учса эшитилгудек
бир зумгина жимлик чўкди.
Ниҳоят иккинчи қаторда
ўтирган маҳалла кўмитаси-
нинг раиси Тўроб бува қўл
кўтариб, суд раисига юзлан-
ди.

— Даъвогарга битта саво-
лим бор.

— Марҳамат!, — рухсат
берди судья.

— Сиз, Ортиқбой илга-
риям бирор марта онангиз-
ни кўргани келганмингиз?

— Йўқ. Мен абамни фақат
Фарғонада, мени қидириб
борганларида бир марта
кўрган эдим холос. Кейин
мен хотинимдан ажралиб, бу
ерга — Наманганга келдим.
Буни эса абам билмасдилар.

— Ўшанда онангиз сизга
нима деган эдилар?

— Абам: «Ўғлим, Тўрақўр-
ғонга бор. Мен ўша ерда бир
чолга эрга текканман. Унинг
асранди ўғли бор холос.
Ховли жойи катта. Ўша ерда
яшасанг, уйлантириб қўя-
ман, бирга яшаймиз» деган
эдилар.

— Нега энди онангизнинг
айтганини қилмай, энди уни-

Орқарокда ўтирган аёллар-
дан қайсинисинидур кеса-
тиқли лўқмаси эшитилди.

— Унга она эмас, унинг
мол-дунёси, уй — жойи ке-
рак бўлиб қолганда!!!

Судья кўлидаги қалам би-
лан стол устидаги пиёланинг
чеккасига уриб қўйди.
Аёл жимиб қолди.

— Мақсуджон! Сиз Қосим
ота билан қачон танишган-
сиз? У сизга ким бўлади-
лар? Тожи холани вафоти ва
Ортиқбойнинг меросхўрлик
қилиш сабабларини бирма-
бир айтиб берсангиз. Ўзин-
гиз ҳақингиздаям шошил-
май гапиринг.

Мақсуд ўрнидан турди-да,
аввал залда ўтирганларга,
сўнгра суд ҳайъатига, ни-
ҳоят оқловчи йигитга қараб
олди ва сўз бошлади.

— Хўрматли суд ҳайъат-
лари! Бизнинг мерос тала-
шиб қилаётган можаройи-
мизга вақт ажратиб, бу ер-
га келган азиз акахонлар,
опахонлар ва отахонлар! Тор-
тишувимизга асосий сабаб
Тожи холамнинг бевақт ва-
фотлари сабаб бўлди. Қола-
верса...

Мақсуд шундай деди-ю,
тўлқинланганиданми ёки та-
моғига бир нима тикилган-
дек бўлди шекилли, сўзини
тўхтатиб, бир икки ютиниб
олди. Суд раиси буни сезиб;

— Шошмай гапираверинг.
Ҳаяжонланманг, — дея Мақ-
судга далда берди. Мақсуд сў-
зини давом эттирди ва воқеа-
ни худди катталардек дона-до-
на қилиб сўзлай бошлади.

ЎҒАЙ ОНА

Қишнинг сўнгги кунлари.
Ҳали совуқнинг захри кетга-
ни йўқ. Эрталаб қор аралаш
ёмғир ёғиб, изгирин бўлиб
турган эди. Зебихон ёмғир
тингач Мақсудни кўк терга-
ни жўнатди. Мақсуд кўчалар
шалаббо лой бўлишига қа-
рамай, тол новдасидан тў-
қилган саватчани кўтариб
ташқарига чиқди. Унинг Со-
лихўжа деган қўшни ўртоғи

этиборингизга ҳавола қи-
лаяпман. Буюк Ўзбекистоннинг
буюк фарзандлари бўлиб ети-
шишингизда ёзганларимнинг
озгина бўлса-да фойдаси те-
гса, мен сизларни, сизлар ме-
ни дуо қилиб юрар эдик. Чун-
ки олтин олма, дуо ол, дуо
олтин эмасми, деган халқи-
мизнинг ажойиб мақоли бор-
да! Дуода хислат кўп, эрқа-
тойларим!

Муаллиф.

бўлар эди, уни чақирди.
Чунки ҳар кун кўк терга-
ни у билан бирга борар-
ди. У ҳам Мақсудникига
ўхшаган бандли саватча-
сини олиб чиқди.

Солихўжа семиздан кел-
ган, бақалок,
шошмай юра-
диган, беғам
бола эди. У ҳар
гапни бошлаш-

учишди ва шохлари
айвонга энгашиб турган
садага кўнишди. Озгин
бир мусича учишга мадо-
ри қолмаганиданми, эри-
нибгина ер бағирлаб су-
пага чиқиб олди.

— Тегирмон ишламас
эканда, — деди Солихўжа
айвонда ўтирган хотинга
ишора қилиб. Тегирмон-
нинг эса эшиги берк эди.
Уларни кўриб ҳалиги хо-
тин чийилдоқ овози билан
бақириб сўради.

— Тегирмончи қаёққа
кетганикин-а, болалар?, —
деди у тожикчалаб.

— Эртага келади, — де-
ди Мақсуд ҳам унга тожик-
чалаб жавоб берар экан.
Қишлоқ аҳолисининг акса-
рияти тожик бўлгани учун
ҳам одамлар ҳам ўзбекча,
ҳам тожикча гаплашиша-
ди. Мақсуд ҳам болалар
билан икки тилда сўзла-
шаверди.

— Бизнинг қишлоқдаги
тегирмон бир ҳафтадан
буён ишламаяпти, — де-
ди ва ўрнидан зўрға тур-
ди ҳалиги аёл, — қани юр-
чи қизим.

Аёл қизчасини етаклаб,
олиб келган тўрт-беш ки-
лоча келадиган бўғдойми,
арпами бошига қўйиб,
йўлга тушди. Уни кўк хал-
тага солиб олган эди. Шу
пайт қаёқдадир бир жуфт
кабутар учиб келиб, те-
гирмоннинг томига қўнди.
Улар бу атрофнинг кабу-
тарларига асло ўхшамас-
ди. Чунки улар ётсираб ту-
ришарди. Иккаласи ҳам
жуда чиройли: бири сут-
дек оппоқ, иккинчиси ҳа-
воранг. Афтидан булар
ҳам боришга жой, ейиш-
га овқат тополмай юрган
дайди каптарларга ўхшар
эди. Улар бир зумгина ёт-
сираб туришди-да, аввал
оёғида пати бор кўк кабу-
тар «пирр» этиб суппага
тушди. Унинг орқасидан
иккинчиси сакради.

Сой бўйидаги пастқам
жойда тўрт-бешта бола
кўк беда тераяптилар.
Улардан бири Солихўжа-
ни танир эканми, чақир-
ди.

— Юр Мақсуд, биз ҳам
ўша жойдан шўра тера-
миз, — деди Солихўжа.
Мақсуд у ерга бориб кўк
тергиси келмади. Сабаби
бу бедазорнинг эгаси
яқинда уйда ўлиб қолган,
қариндош уруғи йўқ гавҳ-
ванд одам эди.

(Давоми бор).

ТОНГДОШЛАРИНИҢ ИЖОДИ

БУ ДУНЁ

**Ганиматдир бу дунё,
Бир неъматдир бу дунё,
Хаё бўлса юзларда,
Меҳр бўлса кўзларда,
Саховатдир бу дунё.**

**Дўстга қилма хиёнат,
Йўқса келгай қиёмат.
Гоҳ қуёшли туманли,
Кунларда дил омонат,
Омонатдир бу дунё.**

**Нафс ўтдир, балодир,
Балоларга солодир,
Бу ўткинчи кунлардан,
Қолса кўнгил қоладир,
Омонатдир бу дунё.**

**Ҳар лаҳзада бўл ҳушёр,
Дилингда бўлсин қарор,
Деб ушбу шеърни битмиш
Ҳикмат ўғли Бахтиёр!**

Бахтиёр ЗОКИРОВ,
Тошкент вилояти, Зангиота тумани,
26-мактабнинг 11-синф ўқувчиси.

BAHAR

**Dala qirlar
ko'kka burkandi,
Bahor keldi
misli kelinchak.
Oftob u erga**

**issiq purkadi,
Olib keldi bizga boychechak.**

**Hamma shodon, kular bolalar,
Varraklarin ko'kka o'rlatar,
Tog' qirlarda alvon lolalar,
Tebranadi, ko'zni quvnatar.**

**Bahor keldi bog'u-roq'larga,
Daraxtlarda kurtak uyg'onar,
Dehqon bobo sahar pallada,
Bug'doy sochib yerni uyg'otar.**

Dilorom MAMMUDOVA,
Toshkent shahridagi 64-o'rta maktabning 7-sinf o'quvchisi.

ТИЛ БИЛСАНГ ЭЛ БЎЛАСАН

Тўрт миллатга мансуб бўлган тўрт киши саёҳатга чиқишибди. Уларнинг ёнида пуллари йўқ экан. Бир киши уларга раҳм қилиб бир сўм берибди.

— Дўстлар, бунга инеп оламиз, — дебди.

— Мен инеп хохламайман, энгур оламиз, — дебди бошқаси,

Румлик эса:

— Инеп ва энгурингиз нимаси, бизга бу иссиқда истафил маъқулдир, — дебди.

Буларнинг гапига турк чидолмабди:

— Мен сизларнинг айтганларингизнинг ҳеч бирини хохламайман. Бу пулларга узум оламиз, — дебди.

Улар гап талашиб туришганда тилшунос олим уларнинг олдиларидан ўтиб кетаётган экан. Бу можаронинг сабабини дарҳол фаҳмлабди. Ва уларнинг қўлидаги пулни олиб, бир сўмга лойиқ узум харид қилиб берибди. Шундан кейин уларнинг жанжали ҳам тугабди. Бир-бирларига жилмайиб қўйишибди. Чунки улар узумни фақат ўз тилларида айтишиб бир-бирларини тушунишмаётган экан-да!

Туркчадан Отабек
РАҲИМОВ ва Ўткир
ҚУРБОННАЗАРОВлар
таржимаси.
Термиз шаҳар, Ўзбек турк
лицейининг 7-«Б» синф
ўқувчилари.

ГЎЗАЛ ДИЁР

Ватаним гўзал диёр

Унга доим иқбол ёр

Ўн иккита вилоят

Кўркам эрур бағоят.

Юртим бағри кенг бўстон,

Мадҳи тилларда дoston,

Водий воҳа беғубор —

Чўққиларда оппоқ қор.

Муяссар
МИРЗОМИДДИНОВА,
Наманган вилояти, Чортоқ
тумани, 47-мактаб,
4-синф.

ЭЪЗОЗ

ЭЪЗОЗ

Шеър бу —
кўнгилдаги энг
гўзал ҳайрат-
ларнинг, энг му-
саффо туйғу-
ларнинг мунав-
вар суратидир.
Юрак торларини
титратаётган
дилбар соғинч-
ларнинг, гўзал
туғёнларнинг
борлиққа сўз
шаклида айтил-

ган ифодасидир.

Шеърятга бўлган эътибор сусайди де-
ганларимиз бекор...

Ҳозир ҳеч ким шеър ўқимай, ёзмай
қўйди деганларимиз бекор...

Шеърят бу рангин дунёнинг энг ардоқ-
ли, энг эъзозли мўъжизасидир.

Биз буни юзлаб, минглаб, шеърят му-
ҳиблари бўлган Эъзозларнинг эъзоз тўла,
самимият тўла сатрларидан ҳам яққол ан-
ладик.

Шеърят, ҳайрият деб аталмиш бесарҳад
оламнинг остонасида маъсум нигоҳлари ха-
вотир ва илинж аралаш жовдираб турган
Эъзозахонга биз ҳамиша шеърятнинг ҳам,
шеърят шайдоларининг ҳам эъзозида бў-
лишини тилаб қоламиз.

ВАТАН

Кўрмайлик биз ҳеч қачон

Сени зор маъюс, Ватан.

Осмондай бағри-кенгу

Онамдай азиз, Ватан!

ОНАЖОН

Баҳор бўлмас ҳеч қачон

Қалдирғочсиз, онажон.

Меҳр деган дунёга

Нурли тожсиз, онажон.

Умримиз осмон бўлса,

Сиз қуёшсиз онажон!..

Эъзода ЯРЛАЕВА,
Жиззах вилояти, Фориш туманидаги,
Ойбек номли 28-ўрта мактабнинг
4-синф ўқувчиси.

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КҮМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМФАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора
ЙЎЛДОШЕВА, Хотам АБДУРАИМОВ, Дадахон
ЁҚУБОВ, Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ, Мукаррама
МУРОДОВА, Мирзаўлат ГОШПЎЛАТОВ, Музаффар
ПИРМАТОВ, Баҳодир ТОҒАЕВ, Раъван ҚАМБАРОВ.

IBM компютерида терилди ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табак
Буюртма — Г-0279.
43.351 нусхада босилди.
Қоғоз бичими — А-3.
Босишга топшириш вақти 19.00
Топширилди — 19.30

• Рўйхатдан ўтиш тартиби
№ 000137
• Манзилимиз: 700129,
• Тошкент шаҳри,
• Навоий кўчаси, 30 уй.
• Нашр кўрсаткичи:
№ 64563
• Телефон:
• 144-22-64
• 136-54-21